

МАЪРИФАТ * ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ*

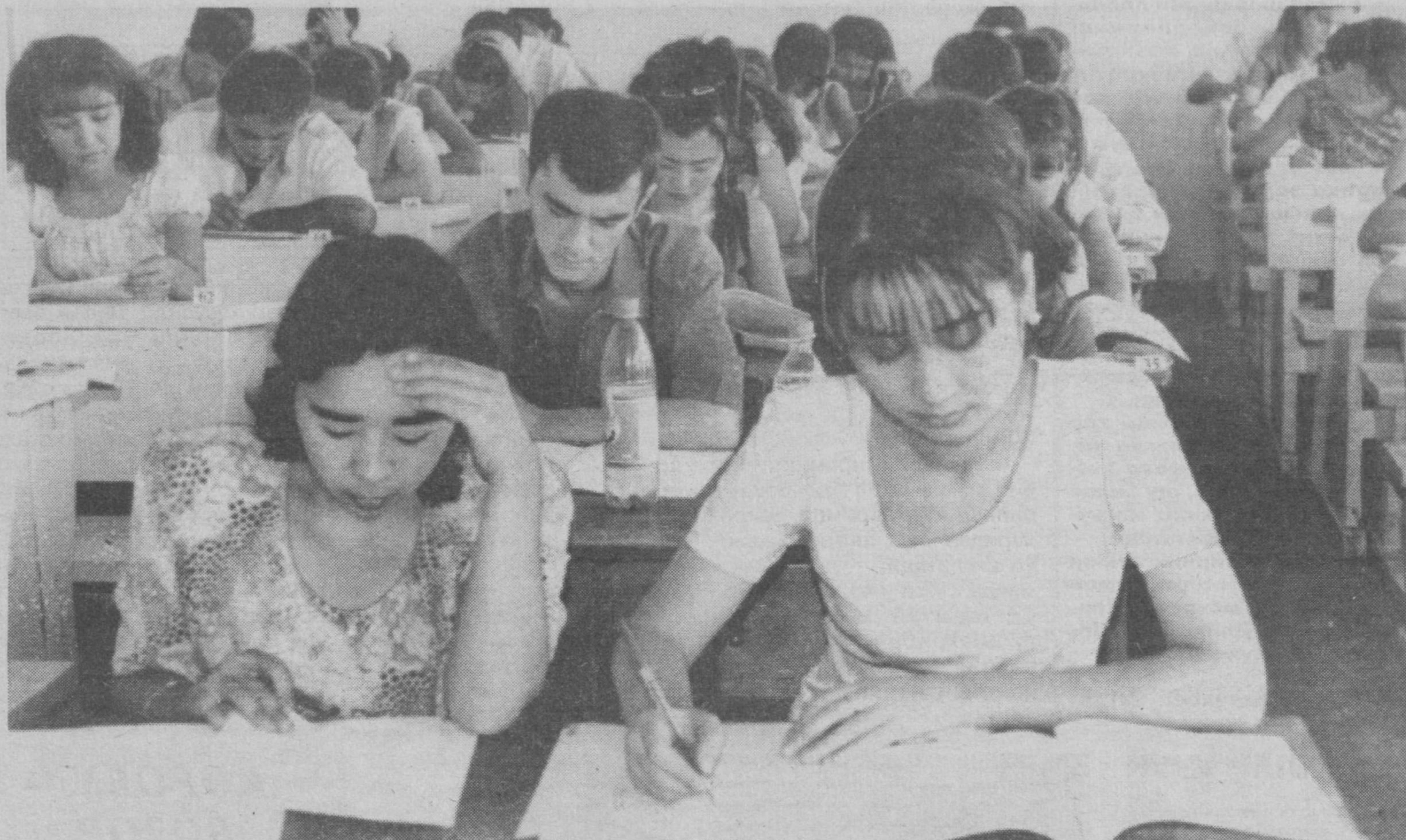
Ma'rifat

1931 йилдан чиқа бошлаган

2002 йил 3 август, шанба

Баҳоси сотувда эркин нархда

№ 60 (7463)

УЛАРНИНГ БАРЧАСИННИНГ НИЯТЛАРИ ЭЗГУ, ИЎЛАЛАРИ ЧАРОГОН

31 июлдан 1 августга ўтар кечаси. Қайсиdir абитуриент жонсарак бўлиб, ухламасдан чиқади. Яна бири, асабларим дам олиши керак, дея ухлаб, ором олади. Бу – ақлни одамнинг иши, чунки ўз вақтида ўқиб, меъёрида ухлаган киши бардам ва тетик юради. Бошка тоифадаги абитетуринтлар эса шпаргалкани қаерига, қандай жойлаш хусусида бош қотиради. Нима бўлганда ҳам уларда бир истак – олий ўкув юрти тала-баси бўлиш.

Орзишиб кутилган тонгдаги абитетуринтлар оқимини кузата туриб, хаёлингдан шундай фикр ўтади: илм эгаллашга қарор қилган минглаб ёшлар бор

екан, Ўзбекистон гуллаб-яшнайди, туркирайди, ривожланади.

Ўтган куни мамлакатимиздаги барча олий таълим мусасасаларида худди шундай ҳолат ҳукм сурди. Хусусан, пойтахтимиздаги З та олий ўкув даргоҳи – Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти, Ўзбекистон Миллий университети ва Ислом университетида бўлиб, тест жараёнининг ўтиши билан қизиккан мухбирларимиз тафсилотини ҳукмингизга ҳавола этмоқдамиз.

Jarayon

3-бетга қаранг

КҮНГЛИ ТҮЛГАН БОЛАЖОНЛАР

Шовот тумани истироҳат боғида ногирон болаларни ижтимоий жиҳатдан қўллаб-кувватлаш маросими ўтказилди. Унда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошидаги вояяга етмаган ўсмир ёшлар билан ишлаш комиссиясининг масъул ходими Н.Мирбобеев сўзга чиқиб, мамлакатимизда ёш авлод тарбиясини ижтиҳатдан олиб борилаётган изчил сиёсат ва бу борада ҳомий ташкилотларнинг ибратли ишлари хусусида тўхталди.

Шу куни ҳоммийлар томонидан ногирон болаларга 23 та маҳсус аравача топширилди.

Тадбирда Хоразм вилояти ҳокимининг ўринбосари Б.Исмоилов, вилоят прокурори Д.Исроиловлар қатнашдилар.

Маросим иштирокчилари туман маданият уйи санъаткорлари ижросида концерт дастури намойиш қилинди.

Фойиб ЁКУБОВ

Saxovat

ҚАЙТАРИЛГАН МЕРОС

Бундан бир қанча вақт муқаддам ҳалқимизга тегиши бўлатуриб ўйлар мобайнида чет элларга чиқиб кетган. Ноёб санъат асарларини қайтариш бўйича Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида маҳсус комиссия тузилганди. Орадан хеч қанча вақт ўтмай комиссия аъзолари томонидан турли мамлакатлар ҳудудида олиб борилган тадқиқотлар туфайли, Шарқнинг Рафаэли номи билан машҳур бўлган Камолиддин Беҳзод қаламига мансуб 126 та миниатюралар хорижда эканлиги аниқланганди.

Кеча 2 август жума куни Республика Бадиий Академиясида Камолиддин Беҳзод қаламига мансуб Миср ва Буюк Бри-

тания мамлакатлари музейларида сақлаётган 61 дона кўхна сурат ва миниатюраларнинг нусхалари ҳамда CD дисклари тасвирилган тасвириларини топшириш маросими бўлиб ўтди.

Ушбу ҳалқимизга тегиши мөросларни Олий Мажлиснинг маҳсус комиссияси раиси Н.Иброҳимов Республика Бадиий Академиясида қайтарилигини билан барча йигилгандарни табриклиди. Бадиий

Академия президенти сифатида "қайтарилиган мерос"ларни Т.Қўзиев қабул қилиб олди.

Бу ажойиб тадбир буюк мусавир Камолиддин Беҳзод таваллудининг 550 йиллигига ва янги очилажак "Беҳзод" музейига муносиб түхфа бўлди.

Абдул ҲАМИД

ГАЗЕТАМИЗНИ
ВАРАҚЛАГАНДА:

МУСТАҚИЛЛИК
ВА МАЊНАВИЯТ
2-бет

КИМ
БЎЛМОҚЧИСАН,
ЗАМОНДОШ?
4-бет

ТАРГИБОТ
ЎРНИГА
БЕПАРВОЛИК
4-бет

ҲАЖВЧИННИНГ
ВИЖДОНИ
ЎЙФОК, ЎЗИ
ТАЪМАДАН
ЙИРОҚ БЎЛИШИ
КЕРАК
5-бет

АВТОРИТАР,
ДЕМОКРАТ,
ЛИБЕРАЛ
ёхуд бу турдаги
раҳбарларнинг қайси
бирининг
фаолияти самарали
бўлиши хусусида
7-бет

SHE'RLARIDA
O'ZINI BEKITMAYDI
11-бет

"ПАЛМ
АКАДЕМИК"
Фиждувон туманидаги
62-иктидорли болалар
мактаб-интернати
директори Сайд Раҳмоновга ҳамкишлеклари,
ҳамкаслари ва тани-
ган-билгандарни кишилар ана
шундай дея мурожаат
этишади
13-бет

ТЕЛЕДАСТУРЛАР
Келгуси ҳафта
теледастурлари
билин танишинг!

14-бет

ЖЕК ВА УНИНГ
ДЎСТЛАРИ
16-бет

УЛАРНИНГ БАРЧАСИНИНГ НИЯТЛАРИ ЭЗГУ, ИУДЛАРИ ЧАРОГОН

(Давоми. Боши 1-бетда)

ЭРТАЛАБКИ ХОЛАТ

Соат 7.00 даноқ Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти биноси абитуриентлар ва уларнинг ота-оналари билан гавжумлашди. Улар учун бугун катта ҳаёт синови. Ҳар бирининг дилидаги оппоқ орзу чексиз ҳаяжон ичра юзларидан балқи турибди. Кечаю кундуз мижжа қоқмасдан китоб варақлаб чиқкан ва толикан дамларининг натижаси шугина уч соат вақт ичда ҳам бўлишини пайқаб, беихтиёр дилларида илтихолик хисси намоён бўлмоқда. Мана, улар ота-оналарининг "Кўрқма болам, ортингда биз турибмиз, Худо йўлнинг очсин, оқ йўл сенга", деган дуоларини олиб алоҳида гурухларга бўлинни саф торта бошлиши. Институтнинг 56 та аудиторияси эса ўз эгаларига мунтазир. Соат миллари 7.30 га қараб силжимоқда. Абитуриентлар бирин-кетин белгиланган ўринларга жойлашмоқда. Кўлларидаги паспорт, рухсатнома ва титул варағи билан бирма-бир текширувдан ўтиб, ракамланган парталардан жой олишмоқда.

Шу тариқа ушбу институтга хужжат топширган 2364

тоби эшилгач, бутун зал жимликка чўмди. Абитуриентларнинг илм-маърифат, ғурур ва нурли ҳаёт учун "курас" и бошланди.

ГАП БИРИНЧИЛИКДА(МИ?)

Ям-яшил майсалар узрасув заррачалири атрофга сачрайди. Университет ҳовлиси-

нафар абитуриент ҳаётнинг залворли бир синовига шай! Ва ниҳоят назоратчиilar кузатви остида саволлар китобчasi ва жавоблар варақаси келтирилди. Биз 21-гурӯҳдаги 32 нафар абитуриент орасидамиз. Аудитория назоратчilari абитуриентлар Шуҳрат Муродов ҳамда Зилола Қосимовалар гувоҳлигига давлат Тест марказидан келтирилган яшик кутичани очдилар. Ундаги бир-бирига ўхшамаган, ҳар хил вариандаги саволлар тарқатилиб, қандай ечиш ва жавоблар варақасини қай ҳолатда тўлдириш усуллари тушунирилди. Абитуриентларнинг фикризки, бутун диккат эътибори жавоблар варағига қараштирилган. Хоналар шинам, тоза, гала-ғовур йўқ. Идишларда сув ҳозирлаб қўйилган. Соат роппа роса 9.00 да назоратчининг "бошланди" деган хи-

да сокинлик, йўлаклар ҳам ораста. Ичкарида эса ҲАЯЖОН. Турли хил чехраларда у турлича намоён. 9 та гурухга бўлинган 500 нафар абитуриент парталарга мук тушган.

Замонамиз шоирларидан бири "Эҳ нақадар қийинтир биринчи бўлмоқ!" деб шеър битган эди. Чиндан-да биринчиликнинг сурури бошқача. Она замин бағрига биринчи қор тушса қанчалик суюнсак, биринчи фарзанд кувончи ҳам ота-онанинг ёдиди бир умр сақланади.

...Соат тўққизу ўн дақиқа. Шу пайт эшик олдиаги столга уюб қўйилган сумкалар орасидан ўзиникини ажратиб олган хушрўйгина қиз паспорти ва жавоб варақаси билан чиқиб кела бошлади. Юзида табассум, айтидан тест синовида унчалик қўйналмаган

кўринади.

— Янгийўл шахридаги тиббиёт коллежини бу йил битирдими, гарчанд йўналишим мос тушмаса ҳам ички бир куч ундовида мазкур университетга келдим. Она тили ва адабиёти, тарих фанларидан 72 та саволлар ичда ўзим билганиларим, шунингдек қийинлари ҳам бор эди. Дил амрига қулоқ тутиб, жавобларни белгиладим. Бу ёғини пешонамдан кўраман.

Янгийўл туманидан келиб, Тошкент Ислом университетининг диншунослик йўналишига ҳужжатларини топширган Шаҳло Ашурова руҳан тетик, кай-фияти соз. Аммо у талабалар рўйхатида ҳам биринчи бўларми кан?..

Шаҳло Ашурова биринчи бўлиб чиқкан абитуриент сифатида қайд қилинди. Ундан кейин Андижоннинг Булоқбосисидан Нодирбек Ҳакимов, кетидан Шайхонтохур туманидаги 179-мактаб ўқувчиси Дилдора Ибрагимова ва ҳоказо. Ҳар хил сабабларга кўра келмай қолган 8 абитуриентдан ташқари барча тест топширувчилар бирин-кетин аудиторияларни тарқ этишиди.

Дарвоқе, Тошкент Ислом Университети айrim абитуриентлар билан батамом хайрлашгани, аксинча сарларини ўз бағрида олиб қолгани аниқ. Бу ҳозир эмас, фақат бир неча кундан сўнгги на ойдинлашади.

Тест синовига келиб, худди фарзандлари каби имтиҳондан ўтаётгандек ҳолатда ўтирган ота-оналар университет ҳовлисида телевизор кўриб ўтиришади. Ичкаридаги синов жараёни видеотасвир орқали уларга намойиш қилинмоқда. Абитуриентларнинг аудиторияда тест саволларига "кўмилиб", ечим излаб ўтиришлари уларга жинде бўлса-да, таскин-тасалли бериб туради.

Дарҳақиқат, Тошкент Ислом университетидаги тест синовларидан шундай тўхтамга келасиз; айrim абитуриентлар кўнгли тўқ бўлиб кетишиди, баъзиларида иккиланиш кучлироқ, бошқа бирларида гулгула устунроқ. Ҳақиқий ҳолат эса маълум муддатдан сўнг ойдинлашади.

ШПАРГАЛКА ИМКОН БЕРМАДИ...

Ўзбекистон Миллий университети ўқув бинолари ҳам шу куни абитуриентлар би-

лан лиммо-лим бўлди. Шуни ҳам айтиб ўтиш лозимки, жорий мавсумда университетда бошқа пойтахт олий ўқув юртлари қатори ёмон кўрсаткич қайд этилмади: 6605 нафар абитуриент. — 1685 та ўринга.

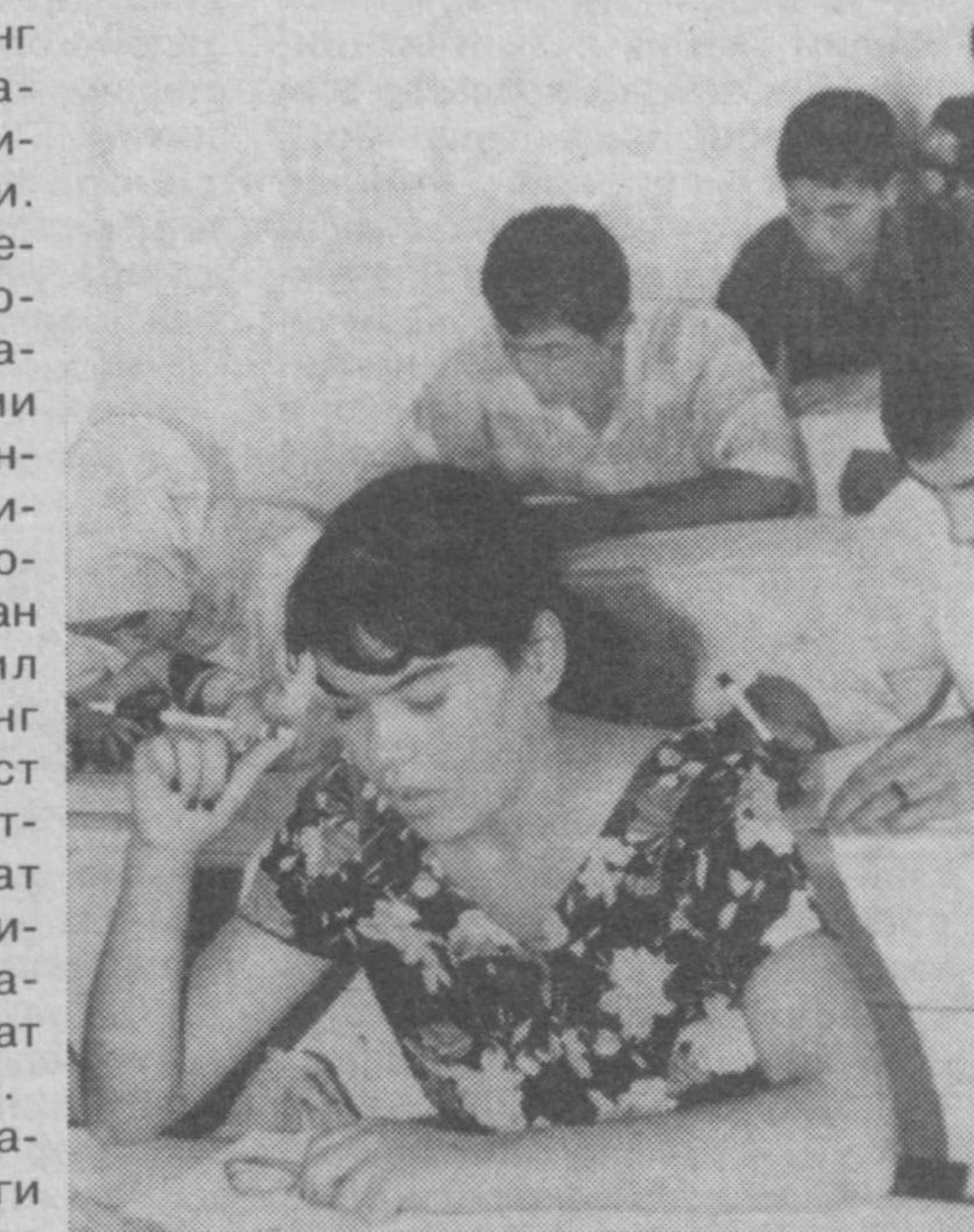
Соат миллари 9 га яқинлашганда, барча абитуриентлар ўз жойларини эгаллаб бўлганди. Ҳақиқий ҳаяжонли дамлар... Илк бор имтиҳон варақасини қўлга олганларнинг ҳаяжонини тушуниш мумкин. Хонада йиғилгандарнинг диққат-эътибори фақат тест саволларида. Зеро, айнан шу дамлар умидвор ўшларнинг бутун ой, ҳатто йиллар давомида қўлган меҳнатининг самарасини намой-

дай деганди: "Тест абитуриент учун тайёр шпаргалка: жавоблари тайин, билганларнинг шошмасдан қоғозга тўғри белгилай олсанг бўлгани, бу ёғи марра сенини". Домланинг бу фикрларини маъқулладим. Ёшлар ҳозир замондан анча илгарилаб кетишгани, тест жараёнида шпаргалкалардан фойдаланмайдиган абитуриентлар топилишига юзлаб мисоллар келтириш мумкин. Бу фикрга Миллий университетдаги имтиҳон жараёнида яна бир карра амин бўлдик. Эҳтимол, шпаргалкадан фойдаланган абитуриентлар бордир... Бирор, уларнинг синовдан муваффақиятли ўтишига тўлиқ имкон яратилди, деб айта ол-

маймиз. Зеро, тест ўз мураккабликлари билан бундай но мақбулларнига йўл бермайди.

Умид қиласизки, тест фақат билимдон, зукко ва истеъоддли ўшларни саралайди. Зеро, ана шундай ўшлар

Ўзбекистоннинг келажаги учун камарбаста бўлувчилардир. Уларнинг қалбидан доимо байрам бўлсин!

**Хулкар ТЎЙМАНОВА,
Муҳаммаджон ИСРОИЛОВ,
Фоур ЖАБИЕВ,
"Ma'rifat"нинг маҳсус
муҳбирлари
Бурхон РИЗОҚУЛОВ олган
суратлар**

Бу йил мактабни битирган 9-синф ўқувчиларининг олдида келажакда ким бўлсан экан, деган саволга жавоб топиш вазифаси турибди. Аксарият ёшларимиз касб-хунар коллекларида ўқишни давом эттириш истагида эканлиги сир эмас. Чунки бозор иқтисодиёти шароитида касб-хунарнинг ўрни ва мавқеи катта. Шунинг учун ҳам ёшларимиз бирон бир касбни эгаллаган ҳолда мустақил ҳаётга қадам кўйишни ўзларига мъякул кўрмоқдалар.

Бу борада Жиззах вилоятида ҳам майян ишлар амалга оширилмоқда. Бу йил академик лицей ва касб-хунар коллеклари жами 6915 нафар ўқувчи қабул қилинади. Бунинг учун ҳозирда 2 та академик лицей ва 32 та касб-хунар коллеки фаолият кўрсатмоқда.

Ўқитувчилар ана шу олий ўкув юртларида ўз тажрибаларини ошириб қайтаяптилар. Ана шундай мавқега эга бўлган коллекга бугунги кунда нафакат Жиззах вилояти, балки кўшни вилоятлардан ҳам ўқиш истагида бўлган ёшлар хужжат топшироқдалар.

Жиззах олимпия заҳиралари коллекга бугунги кунда мамлакатимизга иқтидорли спортчилар тайёрлаб бера бошлаган ўзига хос даргоҳ ҳисобланади. Коллежда ҳозирги кунда 601 нафар ўқувчи таҳсил олмоқда. Ўкувчиларга умумталим ва маҳсус фанлардан 61 нафар ўқитувчи-мураббийлар таълим-тарбия бераяпти.

Коллеж талабалари вилоят ва республика спорт мусобақаларида фаол иштирок этмоқдалар. Коллеж ўқувчиси Олим-

— умумий амалиёт тиббиёт ҳамшираси, умумий амалиёт тиббиёт фельдшери, лаборатория ва диагностика хоналари тиббиёт лаборант мутахассислигига ўқувчилар қабул қилинмоқда. Бу йил режа бўйича ана шу йўналишларга 250 нафар ўқувчи қабул қилинади.

— Ўкувчилар касб-хунар коллекларида бир томондан билим кўникмаларини мустаҳкамлаб борсалар, иккичи томондан маълум бир ихтисослик бўйича хунар ўрганидилар, — дейди Жиззах вилоят ЎМКХТ бошқармаси мониторинг бўлими бошлиғи Абдуалим Эргашев. — Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бар-

ТАРГИБОТ ЎРНИГА БЕПАРВОЛИК

Ҷиззах ишларимиздек, транспорт ва алоқа касб-хунар коллеки вилоятдаги кўхна ўқув даргоҳларидан бири ҳисобланади. 2002-2003 ўқув йилида бу даргоҳда 1200 ўқувчи кундузги ва 1120 ўқувчи сиртқи бўлимларда таҳсил олиши мўлжалланган. Бу йил коллекни тугатган 700 нафар ўқувчи ишлар учун ҳалқ хўжалигининг турли тармоқларига йўллана олдилар.

Янги ўқув йилида 275 нафар 9-синфни битирган ўкувчиларни қабул қилиш режалаштирилган.

Юқорида айтиб ўтганимиздек, мазкур коллекда малакали кадрлар тайёрлаш учун барча шароит ва имкониятлар мавжуд. Коллеж Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Тошкент давлат техника университети, Тошкент давлат иқтисодиёт университети билан мунтазам равиша ҳамкорлик қилиб келмоқда. Шартнома асосида

Бугунги меҳмонимиз ўзбек адабиётига
“Икки пуллик обрў”, “Қитиги ўлмаган қиз”,
“Чол боланинг эртаклари”, “Қирқ учинчи почча”, “Лаби ҳовуз хандалари”, “Чинорлар кўшиги”, “Жигари тўкилди”, “Бир асир ҳикояти” сингари ҳажвий тўпламлари, “Ёлғончи фаришталар” номли сатирик романи, юзга яқин публицистик мақола ва фельетонлари билан ҳисса кўшган атоқли адаб, Ўзбекистон Халқ ёзувчisi Нематилло ҳожи Аминов.

— Устоз, сұхбатимиз бошида кўнглингизни не мулодазалар камраб турибди?

— Очигина айтсан, сұхбатимиз бошлинишида ёзали бир мантиқа рўпара келаётганга ўшаб турибман. Во дарни! Бандаси ҳакиқатдан қочиб кутуломас экан. Қаранг, ҳажва иштади, ёки ҳажвни ва ҳожи. Ислом ақидасига кўра, бу иккала тушунча иккакутуба жойлашгандай. Начораки, тақдир тақдозоси билан бутун умранинг ҳажвиётга бағишлаган, хизмат тақозоси билан айрим нокасларнинг билиб туриб қўлган камчилекларидан, замонанинг ўнқирчўнқир йўлларида ҳалокатга учраб, пешойнаси дарз кетган пачоқ, машинага ўхшаш мунофикарларнинг “Атеистман, лекин алхамдудиллоҳ мусулмонман!” дегувчиларни ҳажв қўлган, айни пайдада ўзи ҳам баъзан шу хил иллатлардан холи бўлмаган бу гуноҳкор бандам-охизни тўйкусдан бирор “ҳожи ака” деб ёзозлаб турганда одамнинг қай аҳволга түшишини бир тасаввур қилиб кўринг. Шундай пайтларда жуда кўп ўйлайман, бошлини зирқираб, юрагим эзилиб кетади. Ёзғанларни бир-бир тарозига солиб кўраман. Шундай ўзимда бир ёруғ тасалли тўйгандай бўламан: хайриятки, ҳажвни танлаган эканман. Иложи борича ёлғондан, таъмдан, зулмдан, ҳаромдан ҳазар қилиб, энг асосийси, худодан кўриб яшаган эканман. Коммунистик мафкура гуллаб яшнаган бир пайдада унинг ташвиқчилари устидан кулиб, айни пайдада юрак ҳовучлаб юрдим... қисқаси, шуро даврида, кейинчалик мустакиллик арафаси, қайта куриш йилларида худодан кўркмаган, адашган бандалар устидан кулишга тўғри келди... Бу бора-даги хатоларим учун ёлғиз Оллоҳдан ўтингим бор, холос. Шояд, беҳисоб тавбаларимни мафират қилас...

— Домла, келинг, сұхбатимизни газетамизнинг анъанавий саволидан бошлайлик. Илк устозларингиз ҳақида гапириб ўтсангиз, Сизнинг адабиётга кириб келингизда улар нечоғли ўрин тутади?

— Устозлар ҳақида гап кетганда мен уларни эслаш билан болаликдаги ширин хотиралар уммонига гарқ бўламан. Сўзнинг курдати, унинг сурхли чироғини мургак онгимда дастлаб отам Уста Амин ва амаким Шукрулло маҳсумлар портлатганлар. Амаким узун қиш кечаларида каттакон меҳмонхонамизда тўплланган қишлоғимиз одамларига “Амир Мусаяб фози” деган жангномани давоми үқиб берардилар. Ҳали мактабга бормасдан, отамнинг кўмаклари билан ҳарфларни танидим. Иккичинчи, учинчи синфларда ёзигина китобхон бўлиб этишдим. Эски, қизил чойхоналарда кўрак чуввичиларга “Гўргўли”, “Авазхон”, “Кунтуғмиш”, “Қирқ қиз” достонларини үқиб берардим. Сўнг Ойбек, Абдулла Қаххор, Фафур Ғулом, Ҳамид Олимжон асарларини ютишиб ўкир, уларнинг мағзини отам билан биргалишиб чакардик. 5-сифда адабиёт ўқитувчиларим Омон Маҳмудов, Жума Шукурловар

ифодали шеър ўқиш бўйича мени туман кўригига тайёрланганини эсимда. Мактабни битиргач, Бухоро давлат педагогика институтининг филология факультетига ўқишига кирдим. Ўшанда єзувчилар уюшмасининг вилюят бўлимига истеъододи шоир Тошпўлат Ҳамид раҳбарлик қилас, яна вилюят партия кўмитаси мафкура бўлимида Анвар Кўчкоров деган киши котиб эди. У дунё кезган жуда маърифатли, ўзбекпараст зиёли бир киши бўлиб, йиғилишларга бевосита унинг ўзи қатнашарди. Илк бор ундан Робиндрнат Тагор, Эренест Хеменгуэй номларини эшитганим. Биз ҳаваскорлар — Жамол Камол, Сафар Барноев, Омон Муҳтор, Максим Каримов, Ғулом Шомуродов ва бошқалар дунё кўрган бу одамнинг ҳикояларини марқ билан тинглардик. Адабиётта кириб келишимиз ана шу даврлардан бошланган десам, хато қилмаган бўламан.

Mehmonxonha

дош адиблар ҳақида қандай фикрдасиз?..

— Шубҳасиз, истиқол даври адабиёти кундан-кунга янгидан янги шоир ва єзувчilar билан бойиб боряпти. Уларнинг аксари жуда истеъододи ёшлар. Ўз ёшларни ва тафаккурларига нисбатан анча илгарилаб кетганга ўхшайдилар. Уларнинг илҳом булоги қайнаётган давр ҳозир. Уларга ҳавасим келади.

— Мактаб дарслигида бундан бир неча йил мукаддам “Чол боланинг эртаклари” асарингиздан парчалар ўқирдик. Бир куни уйга келсам, отам ўша менинг “ада-

тез-тез алмасиб дабдабабоз, ваъдабоз, ёлғончи, пораҳур раҳбарлар таҳтга келган сари уларнинг оқаваси юқоридан куйига оқавериб оддий фуқаро таркиби ни бузид юборди. Ўша йилларда уч-тўртта ҳажвия ёзид “Муштум”га юборган эдим, ярим йил ичидага кетма-кет босилиб чиқди. “Муштум” мухаррири, ажойиб инсон ва жамоат арбоби Иброҳим Раҳим мени Бухородан ишга чиқириб олдилар. Шу-шу, каттакон дош қозонга тушдим, дам пиширилар, дам қовурдилар.

— Бир неча йил Манъавият ва маърифат маркази раҳбари сифатида фаолият олиб бордингиз. Шундан келиб чиқкан ҳолда сизга савол: ҳақимизнинг маънавияти ва маърифати кай ахволда, агар унинг юзида ўтмиш доғлари қолган бўлса, улардан холи бўлиш учун нималар килмок керак?

— Маънавият юзидағи доғларни фақат ўтмишдан излайман деб хотиржамлика берилмаслик керак. Маънавият шундай бир биллурки, унинг юзида ҳар қандай чанг ва губорлар тезгина кўниб, уни хира тортириши мумкин. Бизнинг катта итогимиз, энг аввало, ҳали мустақилликка тўла эришмасиздан ўзликни англашга эрта киришганимиз бўлди. Коммунистик мафкурадан бизга худосизлик, худбинлик, ич-килибозлик, гиёҳвандлик каби иллатлар, ўзгағоялар, ўзга мағкурлар мерос бўлиб қолган эди.

Немат АМИНОВ: ҲАЖВЧИННИНГ ВИЖДОНИ ЎЙФОҚ, ЎЗИ ТАЪМАДАН ЙИРОҚ БЎЛИШИ КЕРАК

Юқорида айтганимдай, адабиётнинг ҳажв жанрини танлаганимга ҳали-ҳали шукур қиласман. Ҳажвларим кимнингдир қитик патига теккана юрагим миз-миз оғриса-да, бошимда таёқ синиб, “корам ўчирилган” кунларда ҳам кулгини, ҳажвини тарк этмадим. Шундай пайтларда менга дилбординг қилас, Ҳамид ақада, Озод ақалардан миннатдорман.

— Дарвоқе, кексалик гаштими суратига ўзбекистон ҳақ єзувчиси, ўзбекистон Қаҳрамони Саид Аҳмад ҳаётингизда нечоғлик из колдирган?

— Бундан ўттиз беш йилча олдин Саид Аҳмад ақа саратоннисигида мени излаб Бухорога борган. Шундан бери устозшогирд, пиру муридмиз.

Ҳажвнинг кўпгина сирларини у кишидан ўргандим. Ҳозир оқсоқол Дўрмондаги боғларида умроздаронлик қиладилар. Тез-тез ёнларига бориб тураман. Кечакордан “Қалай, оқсоқол, кексалик гаштими суратига ўзбекистон Ҳаётингизда нечоғлик из колдирган?” деган сўрасам, “Суришу юриш қаёда дейсан, ўлгур оёқларим юролмай, ўтириб қолдим”, деди нолиб.

“Сиз оёқни бизга кўйиб беринг, ҳозир Сизга калла керак! Каллангиз эса зўр ишлайди, шунинг учун оғингизга дам берган. Бизнинг қовоқ ўлгур ишламагани учун нукул оёғимиз юргургани, юргурган, деб қўнгилларини кўтариб кўйдим.

Оқсоқол билан кўпгина яхши ёлғон кувноқ дамларни бирга ўтказганимиз.

— Бугунги ёш адиблардан кўнглингиз тўладими? Тенг-

бийётимдаги“ “Чол болани” ўқиб ўтирган экан. Ҳазил тақиқасида отамга: “Катталар ҳам эртак ўқийдими?” десам, у киши бир қараб, бу эртак эмас, деганча ўқишида давом этди. Бу гапга ўша вактда тушунмадим, энди эса... Домла, ўз бағрига улкан дардларни яширган ўша “Эртаклар”ни ўзишига турткি бўлган нарса нима эди?

— Дарҳақиқат, отангиз тўғри айтган эканлар, улар эртак эмас, унда ҳеч кимга айттолмаганим, ичимга сифидиролмаганим, дардларим ёзилган. Масалан, унвон-параст подшо мисолида Брежнев сиймоси ёритилган бўлса, “тентак подшо” мисолида Хрушчев сиймоси ёки “Вафодор” номли эртакда золим подшо Стalin ва унинг гумаштларининг протатипи берилган. Бунга турткি бўлган нарса эса, собиқ СССР тар-қалиши арафасидаги онгимдаги ўзгаришлар эди. Буларни эртак қилиб ўзишимга сабаб ўша вактда бу гапларни эртакдан бошқа жанрга сифидирбўлмасди. Шарқ эртаклари услубида ёзилган бўлса-да, улардаги воқеалар ҳаммага таниш замонавий, кулгили ҳалқилатиғалардан иборат эди. Уни ўқиган бола дастлаб эртак сифатида, вакт ўтиб улғайгани сари, мазкур эртакларнинг асл мазгани чақиб, улардаги тарихий мөҳиятга тушуна боради. Буни биргина ўзингиз мисолида ҳам олишингиз мумкин.

— Биринчи ўзган ҳажвияларингизни эслай оласизми, унинг ўзишишига нима турткি бўлган эди?

Шуро даврида подшохлар

Биз ўша машъум тузумда отага кўл кўтарганинни, падаркушларни, худони инкор кўнгларнинг ҳаҳрамон даражасига олиб чиқдик. Чунки ўша вактда бизнинг онгимиз ўйғоқ эмасди.

Мустақиллик йилларида ана шу иллатларга барҳам берилди. Ўз мағкурамизни, ўзғоямизни топдик. Оллоҳни танидик, тилимиз ва динимизни танидик. Унтаёзган аждодларимизнинг номлари тикиланди, тарихий обидаримиз-қайта чирой очди. Мана орадан ўн бир йил вақт ўтди. Бу вақт мобайнинда маънавият ва маърифат соҳасида катта ўзгаришлар рўй берди. Аммо, барбири камчиликлар ҳам йўқ эмас. Ўтмишдан қолган додлардан бири иччиликбозлик десам муболага бўлмайди. Бугун ўзбекнинг давраларида иччилик бўлиши расмий ҳолга айланаб қолди. Бу бегона одат. Бу одат ўтмиш доғи. Йигирманчи аср бошларида Фаронага келган бир рус аёли кўча четида бехуш ётган бир кишини кўриб масть деб ҳайрат билан “Ё тавба, мусулмонлар ҳам ичишарканда”, деган экан. Рус истилосидан аввал иччилик мамлакатимизда бунака тус олган эмас. Иччиликнинг ҳар кишини кўйиб кетардиган.

— Домла, ҳажвчи сифатида нимадан кўрқасиз?

— Ёлғон ўзишидан кўрқаман. Отам раҳматли Уста Амин менга ҳамиша бир гапни айтардилар: “Ёлғон гапирима, ёлғончи Ҳудонинг душмани”.

— Ёшларга қандай масла-

ҳат берган бўлардингиз?

— Аввало, ота билан она дуосини, кейин билим олишини пайсалга солмаслини, умр бўйи элорддан қарғиш олимаслини маслаҳат берган бўлардим.

— Сизнингча, ҳажвчи, фельтончи қандай бўлиши керак?

— Абдулла Қодирий айтган: “Ҳажвчи, єзувчи, фельтончи таъмадан йироқ бўлиши керак”. Мен хам шу фикрдаман. Фақат уларнинг сафига шу кунлардаги айрим таъмагир, сайдор қаламкашларни ҳам киритган бўлардим. Назаримда, иқтисодий қийинчиликлар айрим имони суст журналистларга ёмон таъсир этгандаги ўхшайди.

— Саид Аҳмад домла билан бўлган қизик-қизик ҳангомаларингизни кўп эшитганимиз. Муҳлислар учун аввал айтилмаган бирорта янгисидан эшитсан.

— Янгисиданми? Хўп, келинг янгисидан бўлса бўлақолсин. Бундан ўттиз беш йил аввал устоз билан Шофириёнинг Денов қишлоғига бир тўйга борганимиз эсимда. Иккя гектар майдонга стол-стул терилган. Тўйхона гумбур. Жилвон шамомли хур-хур эсиги турбиди. Тўрда ўстоз ўтираб ўтирадилар. Атрофда шогирдлешалар гирди капалак. Жингалак соч давра раиси камоли эҳтиром билан сўзнинг елкасини келтириб ўстозга мікрофон тутди.

“Азиз бирордлар! Шундай бир салқин, фарахли оқшомда ўтаётган бундай ажойиб тўйни умримда камдан-кам кўрганман. Осмондаги чаман бўлиб чаралётган ўлдузларга бир қаранг, бу хил афсонавий тўлин ойни яна қайси осмонда кўргансизлар! Жилвон чўлидан эсиг, қизжувонларининг ёнгидан кириб ёқасидан чиқаётган шамолларга ҳавасим келиб турбиди. (Кулги янгради). Умуман бирордлар, шу Денов қишлоғига ҳавасим келап яштади.

Истагим, шу қишлоқда туғилиш бўлсан, ўлим бўлмасин! (Бутун тўйхонада чапак янгради). Ҳар куни тўй бўлсан, аза бўлмасин! Умуман шу қишлоқда сирайм ўлим бўлмасин! Гўрков иш тополмасин! (Тўйхонада кийқирик, чақавозлик бўлиб кетди) Э, борингки гўрков нон тополмай, хор бўлсан.

Устоз тўйхонадагиларнинг чақавозликларидан бир қон симандаридан жойларига бориб ўтирадилар. Эртаси кечки реис билан

ХОНАДОН БОГЧА - ЖОНАЖОН БОГЧА

"Мироқида ташкил этилган хонадон боғчаларида кичкитойларга ўзбекона қадриятлар асосида тарбия бериләтириш". Бу хушхабар бизни Шаҳрисабз тумани Мироқи кўргонига етаклади.

Хуллас, анча-мунча йўлларни ортда қолдириб гўзал Мироқи кўргонига ҳам етиб келдик. Ва "Чарос" мактабгача таълим мусасаси тасарруфидаги Мунааввар Нажмиддинова уйида ташкил этилган хонадон боғчага ташриф буюрдик.

Тарбиячи опа Гулнорахон Хамирова бешик тебратиб алла айтаяпти. Бири-биридан ширин катта-кичик 6 нафар кичкитой эса алла эшигтанча, гулдор курок кўрпачалар устида ўтириб, хонтахтага энгашган ҳолатда бешик суратини чизишга уринишайти.

— Бу — Аброржон, тарбияланётган фарзандларимизнинг энг кичкинаси хисобланади. Уни бешикда ухлатиб оламиз. Аброрни бешикка белайману алла айтсан, бирпасда ухлаб қолади.

Maktabgacha ta'lim

Бинобарин, ўзбек учун хонадон қанча қадрли бўлса, бешик ундан-да қадрлироқ. 7 нафар кичкитой учун ухлаш, машгулотлар ўтиш, овқатланиш хоналари ҳам ажратиб берилганки, улардаги мавжуд телевизор, радио, аудио ва видео магнитофонлар тўлиқ болажонлар ихтиёрида. Шунингдек, хонадон боғчада сайроқи қушлар парваришланиши, биноидек кутубхона, Ўзбекистон бурчаги ташкил этилгани кишини қувонтиради. Мусика машгулотлари учун дутор, доира ва бошқа чолгу асбоблари ҳам мавжуд.

— Егуликлардан тақчиллик йўқ, — дейди Гулнора Хамирова, — болаларимиз ҳар куни эрталаб сутли таомлар танаввул қилишади. Шакар, гўшт, тухум — ҳамма нарса бор...

Дарҳақиқат, ушбу хонадон-боғчадаги куляйликлар бизга ҳам ёқди. Кичкитойлар эмин-эркин ўсмоқдалар. Хоҳлашса уй ичиди, хоҳлашса ҳовлида ўйнашиди.

— Кизим Азиза Элмуродова мана шу масканда тарбияланяпти, — дейди ўқитувчи Сайёра Орзиқулова биз билан сухбатда. — Мен учун хонадон-боғча маъкул. Негаки, бу ердаги шарт-шароитлардан кўнглим тўй.

Сўнгра, Наргиза Санаева хонадонида боғчага ҳам ташриф буюрдик. У ерда тарбиячи Жамила Шомирзаева 7 нафар кичкитойга илму одоб ўргатаяпти. Унинг боғчаси ҳам Мунааввар опа хонадонидагидан қолишмайди. Чунки у ерда кичкитойлар учун одатий боғчалардагидан кўра қуляйроқ шарт-шароитлар яратилган.

— Кизим Нодирани Наргиза опанинг хонадон-боғчасига бердим, — дейди Шоира Суюнова. — Буларнинг шароитлари яхши, қишида ҳам хоналар иссиқ. Айниқса, тажрибали Жамила Шомирзаева, болалардаги иқтидорга алоҳида этибор беради. Бу жой яхши, бешик, беланчак ҳам бор. Уй-рўзгор шароитида бола яхши тарбия олади...

Дарҳақиқат, этибор билан кузатилса, хонадон-боғчаларнинг афзалликлари кўпга ўхшайди. Энг муҳими яна ўша гап. Хонадон-боғчаларда ҳақиқий ўзбекона тарбия бериш учун имкониятлар кўпроқ.

— Мана, шу 2 та хонадон-боғчани озиқ-овқат ва керакли адабиётлару жихозлар билан таъминлаб турибмиз, — дейди "Чарос" мактабгача таълим мусасаси раҳбари Сафаргул Юсупова. — Ота-оналаримизнинг бу турдаги боғчаларга бўлган ишончи тобора ошиб бораяпти. Биз эса ўз навбатида ички имкониятларимизни ишга солиб фаолиятимизни янада кенгайтираверамиз.

Абдували ОБИДДИН,
"Ma'rifat"нинг маҳсус мухбири

Ёшлар етук мутахассис бўлишни хоҳлайдилар. Янги замонавий технологиялар эса бу йўлда уларга энг муҳим воситадир.

Президентимизнинг 2002 йил 30 майда қабул қилинган "Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш тўғрисида"ги Фармони асосида компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантириш, масофавий

рилмоқда. Бу борадаги амалий ишлар натижаси ўлароқ, СОРОС жамғармаси Очик жамият институти томонидан эълон қилинган танлов гранти қўлга киритилди ва катта миқдордаги бу маблағга компьютер ва ахборот технологиялари олинди. Шу асосда институтда "Ахборот-маслаҳат маркази" ташкил этилди. У Фарғона водийсида жойлашган олий ўқув юртларида талабалар, ёш олимлар, магистрант, аспирант,

ўқитувчилар, ёш олимлар ва иқтидорли талабалар томонидан яратилган дарслик, ўқув қўлланмалари, кўп тилли луғатлар, монографиялар марказ тингловчилари фойдаланиши учун чоп этилмоқда. Дарслик, ўқув қўлланмалари ва маъруза матнларининг электрон шакллари базасини яратиш бўйича 2001-2005 йилларга мўлжалланган истиқболли режа ишлаб чиқилган. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки,

Институттада чет (инглиз, немис, француз, рус) тиллар бўйича педагогик кадрлар тайёрлаш сифатини ошириш мақсадида 2002-2003 ўқув йилидан бошлаб тажриба тариқасида "Ўзбекистон тарихи", "Социология", "Сиёсатшunoslik" ҳамда "Иқтисодиёт назарияси" каби фанларни, ўрганилаётган хорижий тилларда олиб бориш режалаштирилди. Бу эса малакали кадрлар тайёрлаш сифатини оширишга ёрдам беради, ал-

КОМПЬЮТЕР ОРҚАДИ ЖАҲОНГА

Farmon va ijro

ўқитиш дастурини йўлга қўйиш билан бўғлиқ масалаларга давлат томонидан катта эътибор бериладиган. Шу асосда институтда "Ахборот-маслаҳат маркази" ташкил этилди. У Фарғона водийсида жойлашган олий ўқув юртларида талабалар, ёш олимлар, магистрант, аспирант,

докторант ва профессор-ўқитувчиларга хизмат кўрсатиб, ахборот алмашинув во-ситалари (интернет, электрон почта, мультимедиа)дан фойдаланиш сирлари, дастурлар тузиш, масофавий таълимни ташкил этиш бўйича тавсия ва маслаҳатлар бермоқда.

Хозирда дунёнинг барча ривожланган мамлакатларда таълим соҳасида кенг қўлланилаётган ва синовдан ўтган педагогик технологиялар Ўзбекистонда ҳам кадрлар тайёрлаш билан бўғлиқ бўлган энг муҳим масалаларни ҳал қилишга хисса кўшмоқда.

Ахборот технологиялари ва масофавий ўқитишни ривожлантиришга Чўлпонномидаги Андижон Давлат тиллар педагогика институтидаги ҳам катта аҳамият бе-

дилар бермоқда.

Марказ қошида кичик босмахона, нусха кўпайтириш воситалари ҳам мавжуд бўлиб, унда профессор-

электрон дарслик ва ўқув қўлланмалар яратиш билан машғул бўлган олимларга маҳсус дастур асосида ўқув семинарлари ўютирилиши лозим, чунки уларга айрим ҳолларда зарурӣ билим ва маълуматни ташкил этишни яхшилашдан иборат.

Вилоят миқёсида тажрибали профессор-ўқитувчиларнинг янги таълим технологияларига асосланган машғулотларини видеотасма, компакт диск ёки аудиотасмаларга ёзиб олиш ва уларни қобилиятли талабалар ва ёш мутахассисларга масофавий канал орқали узатишни, кутубхоналарга етказиб беришни ташкил этиш якъин келажакда ўзечимини топади.

М.АБДУВАЛИЕВ,
Андижон Давлат тиллар педагогика институти ўқув, илмий ишлар ва ахборот технологиялари бўйича проректори, доцент **Ш.АЛИМОВ,**

"Инглиз тили фонетикаси ва методикаси" кафедраси мудири, доцент

ЛИЦЕЙМИЗ — ФАХРИМИЗ

Ривожланган давлат куришда иқтидорли, билимли, аниқ бир мақсад сари интилувчан ёшларнинг ўрни алоҳида. Хозирда бундай ёшларни камолга ўютиришида Алишер Навоийномидаги Республика Нифис-санъат лицейи ҳам муҳим хисса кўшиб келмоқда.

Бугунги кунда ушбу билим даргоҳида ўқувчилар олти йўналиш бўйича малакали

G'urur

педагоглардан таҳсил олмоқда, соҳанинг сир-асрорларини кунт билан ўрганишмоқда. Лицейимиз — мустақиллик йилларида янги, замонавий биноларга эга бўлди ва ўқув хоналари барча керакли техника воситалар билан жихозланди. Лицейда ўқувчилар учун замонавий кутубхона, кулагай спорт зали, шинам ошхона мавжуд.

Ўқувчиларга билим бериш билан бирга, уларнинг маънавий баркамоллигини таъминлашга ҳам алоҳида этибор қаратилмоқда. "Маънавият ва маърифат" хонаси эса доимо гавжум. Шунингдек,

"Истиқлол учқунлари", "Соғлом авлод" спорт тўғараклари ҳам ўқувчилар билимини оширишда, ҳам уларнинг жисмоният соглом бўлишларидаги катта аҳамият касб этмоқда. Билим масакнида ўтказилаётган турли фанлар бўйича олимпиадалар, кўрик-тандловлар, спорт мусобақалари эса биз ўғил-қизларни ҳар томонлама баркамол бўлишга унダメоқда.

Лицейда ташкил этилган компьютер саводхонлиги биз ўқувчиларни замонавий техникага бўлган қизиқишиларимизни яна бир карга ошириди. Албатта, бундай иқтидорли болаларни ўютиришида ўз билими ва тажрибаларни аямаётган устозларимиз Ф.Султонов, А.Тожиҳўжаева, С.Азимова, З.Сайдазимова, И.Зокирова, М.Каримова ва бошқа педагогларнинг хиссаси катта бўлмоқда. Барча шароитлар мухайё ётилган ушбу билим даргоҳида билим олаётган ёшлар, келгусида мустақил юртимиз равнақига ўз хиссасини кўшишига шубҳа йўқ.

Шахноза ОЙДИНОВА,
лицей ўқувчиси

Миллий қадриятлар инсоннинг ота-боболари ҳаётидан дарак беради. Зоро, ўзбек халқининг ҳам ўзига хос қадриятлари борки, улар қадим вақтлардан бўён авлоддан авлодга ўтиб, бизгача етиб келди. Ҳусусан, биргина хунармандчилик доирасидаги ёғоч ўймакорликлари санъат даражасига етгани кишида ўзбек миллати билан фарҳанлиш хиссисин ўйғотади. Бугун Зангигута туманинда ижодиёт марказида ана шу ўлмас меросимиз ёш авлодга ўргатилмоқда.

Бурхон Ризо олган сурат.

ХАМ ТАРБИЯ, ХАМ ҲУНАР

Донишмандларымиз ёшликда олинган билимни бежизга тошга үйилган нақшга қиёслашмаған. Чунки ёшликда ҳар бир инсоннинг зекени үткір, бир күрган нарасасини эслаб қолиши қобилияты күчли бўлди. Шунинг учун болажонга боғчада юрган вактиданоқ ўқиш-ёзиши, арифметик амалларни, расм чизишини ўргатдилар. Ҳозирга келиб жаҳон ҳамжамиятия тез ривожланаётган бир пайтда мана шу магуслар ёнига хорижий тиллар ва компютер сабоқларини ўргатиш ҳам кўшилмоқдаки, бу кувонарли ҳол, албатта.

Бугун пойтахтимизнинг Юнусобод тумани ҳалқ, тъълими бўлимига қарашли “Гулдаста” номли 124-мактабгача тъалим муассасасида ёш авлод тарбиясига жиддий эътибор берилмоқда. Жумладан, мактабгача ёшдаги болалар тъалим-тарбиясига кўйиладиган давлат талаблари, Кадрлар тайёрлаш миллый дастурининг 2-босқичи бўйича, “Учинчи минг ийлилкнинг боласи” таянч дастури доирасида амалий ишлар килинмоқдаки, буларнинг замирида баркамол авлодни шакллантириш мақсади мушсасам. Айни вактда мазкур мақсади муассасанинг тайёрлов гуруҳидаги болажонларни мактабга “учирма” қилиш бўйича тайёргарлик жараёни кетмоқда.

Шунингдек, мазкур боғчада кичкитойлар миллый қадриятларимиз доирасида зардўзлик сирларини ўрганиб, мустакил тикишин машқ килиммоқдалар. Зеро, бозор иқтисодиёти шароитида ҳунарли, билимли, ҳаракатчан қишигини на яхши яшайди, ўз ватанининг равнақига муносиб хисса қўша олади. Бир сўз билан айтганда, “Гулдаста” жамоаси ана шундай олий мақсадларни кўзлаган ҳолда иш олиб бормоқда.

**Суратларда: боғча ҳаётидан лавҳалар.
Б.Ризоқулов олган суратлар.**

Бошқарув тизимини мустаҳкамлаш зарурати сезилиб турган буғунги кунда раҳбарлар фоалияти foғtida мухим аҳамият касб этади. Хўш, раҳбар ким, унинг етакчилик фаолияти нималардан иборат?

Раҳбар жамоанинг манфаатларини кўзловчи, уларни қийин вазиятлардан олиб чиқувчи ва рагбатлантирувчи, кези келса жазоловчи, ишнинг тартиби бажарлишини, гурухнинг тинчлигини тъминловчи, жипслигини сакловчи, масъулиятли, сабр-қаноатли, ҳақгўй, юрт манфаатини ўйлайдиган, нуфузга, обрўга эга

жихатдан таъсир қилиш қобилиятига эга бўлиши керак. Шунингдек, камчилкларга нисбатан кечиримли бўлиши, адоват ҳиссисидан йироқ бўлиш, ходимнинг иззат-нағасини ерга урмаслик, жазолашга ҳеч вақт шошилмаслик, хатоларнинг келиб чиқиш сабабларини оқилона ўрганиб чиқиши ҳам раҳбарга хос асосий хусусиятлардир.

Ижтимоий психологияда раҳбар тушунчasi илмий, оммабоп тушунчча бўлиб, унинг услублари учга бўлиб ўрганилади.

Авторитар раҳбар ўз иш фаолиятида жуда қаттиқўл, ўта фи-

демократ раҳбар эркинликни, ҳақиқатни, конунни, тартиби биринчи ўринга кўяди. Бу раҳбар топширик беришдан олдин одамларнинг индивидуал хусусиятлари ва шу ишга майиллигини ҳисобга олади. Топширик, буйрукларни асосан маслаҳатлашиб, таклиф тарзида беради. У жуда самимий, очиккўнгил, тартибга риоя қиласидан, дўстона муносабатда бўладиган демократ шахсдир. Йигилишларда ходимларга эркинлик берилади ва улар ўзларининг фикрларини, таклифларини мустакил ифода этиш ҳукуқига эга бўлишади. Раҳбар-

ни амалга оширади. Кўп ҳолларда бу жамоада норасмий лидерларнинг раҳбарлик лавозимига қиших ҳоллари учрайди.

Раҳбар расмий лидер бўлганилиги туфайли унинг типлари кўп жихатдан шахснинг етуклигига боғлик, бинобарин, универсаллик, кенг қамровга эга бўлишлик унинг пухта руҳий муҳит, чексиз ижобий бошқарув имкониятига эга эканлигидан далолат беради. Унинг иш услублари ичидан биттасининг устуорлиги меҳнат маҳсуланинг самарадорлигини оширишга ёки камайтиришга олиб кели-

ЧУЖМОЖ БОЛАЛАРИ МАЖМАУ

Бу иш Амударёда сув мўл бўлиши иккى-уч иш сув танқислигидан қийналган қорақалпоғистонликларни ҳам кувонтириб юборди. Қадимий Жайхуннинг яна жўшиб оқабошаши деҳқонларнинг, чорвадорларнинг – барча-барчанинг қалбларига жўшкінлік, әртаниң кунга ишонч бағишлади.

Тахтакўпир тумани “Жангадаре” ширкати ҳўжалиги марказига жойлашган 1-республика чўпон болалари мактаб-интернатига бўлганимизда шунга ишонч ҳосил қўлдикки, сувнинг мўллиги бу ерга ҳам алоҳига кўтарилик кайфиятни юзага келтирган. Авваллари сув етишмаслигидан мазкур тъалим-тарбия маскани ихтиёридаги экин майдонлари экилмаётган бўлса, энди ахвол анча ўнгланган. Хўш, чўпон болаларига шароитлар қандай яратиб берилган, мактаб-интернат жамоаси янги ўкув ўилини қай тарзда кутуб олмоқда?

Шу хусусда муассаса директори Ортиқбой Ўтешовдан билиб олдик.

— 1993 йилда очилган иккى қаватли мактаб-интернатимиз ўқувчиликнинг 102 таси қиз, 144 таси ўғил болалар бўлиб, уларнинг аксарияти чўпонларнинг фарзандларицидир.

Ўтган ўкув ўилини яхши якунлаган ҳолда янгисини муносиб тайёргарликлар билан кутуб олиши жамоанинг мұхым вазифаси эканлигини унинг ҳар бигр аъзоси юракдан ҳис қиласи. Янги ўкув ўилида фан тўғраклари ва футбол, волейбол, енгил атлетика каби спорт тўғраклари фаолияти янага яхшиланади.

Шунингдек, Абат Майдибов раҳбарлик қилдётган бадиши ҳаваскорлар дастаси чорвадорлар болаларининг зерикишига йўл қўймайди. Дўмбираға ҷалинганд шўх кўйлар болаларни гўё Қизилқум яйловлари кенгликларига етаклагандай бўлади. Овқатланиш борасида ҳомий ташкилотлар “Жангадаре” ширкати ҳўжалиги гўшт, сут маҳсулотлари, Тахтакўпир матлуботчилар ҳиссасорлик жамоаси нон, ун, макарон, ўсмилек ёғи, шакар, печенье, сариёф, компот каби озиқ-овқат маҳсулотлари билан тъаминашга катта ҳисса кўшмоқда. Шуни таъкидлаш лозимки, бозор иқтисодиёти шароитига мослашиб бораётган мазкур мактаб-интернатда тикувчилик цехи фаолият кўрсатаяти, 1 та транспорт воситаси аҳолига пуллик хизмат қиласи.

Мактаб-интернат ҳаётининг ўзига хос жиҳатларидан бирни шундаки, мактаб жамоаси ота-оналар билан яқин ҳамкорликда иш олиб бориш учун барча зарур шароитни яратишган. Чунки болалар ҳаётининг кўп вақти шу даргоҳда ўтади. Мактаб-интернатнинг ота-оналар хонаси мавжуд, бу ерга улар ўз фарзандлари билан учрашишади. Дарига Жарилқаванова бошчилек қилаётган ота-оналар кўмитаси аъзолари ҳам ибратли шиларни амалга ошироқмайди. Жумладан, ёшлар тарбиясига оид энг долзарб мавзуларда ўтказиладиган мазмунни сухбатларни сабаби ўтса бўлади.

Кутубхоначи Келбет Асқарова китоб жамғармасини бойитиш, кутубхонага ёшлар тарбиясига ижобий таъсир қилувчи турли тадбир ва учрашувларни мунтазам ўтказиш учун астойил ҳаракат қилмоқда. Интернат атрофини ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш экологик шароитни яхшилашда мұхим ўрин эталашни доимо сиққат марказида тутаётган аҳоли педагогик жамоа ҳар ўили янги гарахтари кучтари эмоқда. Ҳозирги пайтда тарбия маскани атрофида 120 дан кўпроқ манзарали дараҳтлар бор.

F. ЁҚУБОВ

АВТОРИТАР, ДЕМОКРАТ, ГИБЕРАЛ

ёхид

бу турдаги раҳбарларнинг қайси бирининг фаолияти самарали бўлиши хусусида

бўлган ижтимоий шахс. Бу масала га психологияк нұктай назар билан ёндашганимизда, муамма янада ойдинлашади.

Психологияда раҳбар муаммаси ўрганилаётганда, аввалимбор, у қайси индивидуал хусусиятларни орқали раҳбарлик даражасига эришид, иш фаолиятини бошқаришда қандай усувларни кўлламоқда, ходимларни ўзига жалб қилишда нималарга ўтибор бераяти каби мұхим саволларга жавоб олиниши зарур.

Раҳбар зиммасига психологияк жиҳатдан жуда катта жавобгарлик юклатилади. Чунки унинг жамоасидаги ҳар бир шахс алоҳига индивидуал хусусиятга эга. Шу боис, ходим раҳбарга нисбатан ижобий ёки салбий муносабатда бўлиши мумкин. Бироқ, уларнинг муносабатидан қатыназар, раҳбар турли характеристади ходимлар кўнглига йўл топиши, уларга иродавий ва ҳиссий

дойи ва ишчан шахс. У аниқравшан фикрлардан, кучли дўкпўписадан, жиддий таъқиқлаш оҳангларидан фойдаланади. У бошчилек қилаётган жамоада эркинлик, танқид қилишлар йўқ, ўзининг ҳам, ўзгаларнинг ҳам танқид қилишини таъқиқлайди. Йигилишларни ўзи бошлаб, ўзи якунлайди. Фикрига кўшилмайдиганларни ёмон кўради. Иш режаларини жамоа маслаҳати сизи тузади ва айрим ҳолларда фаолиятга доир ишларни жамоадан сир тутади. Қандай йўл билан бўлмасин, ходимларни ўзига бўйсундиришга ҳаракат қиласиди. У ҳар бир ходимнинг характери ҳақида тасаввурга эга бўлса-да, буни сир тутади. Авторитар раҳбар бошчилек қилаётган жамоада маньавий мухит жуда яхши, ходимларни ўз ишларидан қониқади, ишдан кетиш ҳоллари деярли учрамайди.

Либерал(лоқайд) раҳбар жамоасида тарқоқлик, ўзбошимчалик сизилиб туради. Унинг характери билиш қийин, яны курсанда ва хафа бўлган вактларда ҳам ўзини бир хилда тутади. Тайқидлаш, дўкпўписа йўқ. Жамоадаги муносабат билан қизикмайди, бу ишларни унинг кўл остидагилар бажаришади. Ходимлар билан бўлган муносабати яхши, ахлоқ мөъёларидан таътибли бошқариш ва уни рўёбга чиқариш тўғрисида билдирилган фикрлар раҳбар психологияси учун алоҳига аҳамият касб этади.

Сир эмас, буғунги кунда ўна тилини билмайдиган, миллат, ҳалқ қайғуси билан яшамайдиган, нотиқлик санъатидан йироқ бўлган мутахассислар ҳам раҳбарлик курсисида фикр ютиради. Ҳамкорлик фаолиятини таътибли бошқариш ва уни рўёбга чиқариш тўғрисида билдирилган фикрлар раҳбар психологияси учун алоҳига аҳамият касб этади.

Сир эмас, буғунги кунда ўна тилини билмайдиган, миллат, ҳалқ қайғуси билан яшамайдиган, нотиқлик санъатидан йироқ бўлган мутахассислар ҳам раҳбарлик курсисида фикр ютиради. Ҳамкорлик фаолиятини таътибли бошқариш ва уни рўёбга чиқариш тўғрисида билдирилган фикрлар раҳбар психологияси учун алоҳига аҳамият касб этади.

Ши psychologist B.G. Ananyev томонидан чукур ва барча ташкилий ишлар жамоанинг маслаҳати билан амалга оширилади. Бундай раҳбар бошчилек қилаётган жамоада маънавий мухит жуда яхши, ходимларни ўз ишларидан қониқади, ишдан кетиш ҳоллари деярли учрамайди.

Сир эмас, буғунги кунда ўна тилини билмайдиган, миллат, ҳалқ қайғуси билан яшамайдиган, нотиқлик санъатидан йироқ бўлган мутахассислар ҳам раҳбарлик курсисида фикр ютиради. Ҳамкорлик фаолиятини таътибли бошқариш ва уни рўёбга чиқариш тўғрисида билдирилган фикрлар раҳбар психологияси учун алоҳига аҳамият касб этади.

Азиза КОДИРОВА,
ТерДУ Педагогика ва
психология факультети
1-курс талабаси

(Давоми.
Боши газетамизнинг
56-, 57-, 58-, 59-сонларидаги)**ЧИЗМАЧИЛИК**

2002-2003 ўкув йилида Республика мактабларни 8-9-синфларидан ДТС ва янги ўкув дастури асосида А.Умронхўаев томонидан яндирангдан яратилган "Чизмачилик" дарслиги тавсия этилади ("Ўзбекистон" нашриёти, 2002). Яни дарсликнин афзалилк томонларидан бири – унга чизма геометрия элементлари ва компютер графикаси кириллтигандаги.

Яни дарслик билан ишшаш режаларини ўйлаб кўршиш зарур. Чунки дарслик билан ишшашлаш таълимида мумхин аҳамият касб этиди. Дарслик ҳар қанча яхши ва мукаммал бўймасин, ўндан тўғри фойдаланиб, у билан ўкувчиларни ишшашга ўргата олмаса, ўқитувчи кўрсатилган натижаларга ериша олмайди. Ўкувчиларнинг эгаллаган назарий бўймлари тест саволлари, амалий бўймлари эса график топшириклар ёрдамда синаб кўрилиши тавсия этилади. График топшириклар сони ва жахми амалдаги дастур мазмунига мос равишда ўқитувчи томонидан ишлаб чи-клиши мумкин.

Ўкув жаҳаёнда дастур мазмунидан келиб чиқиб, ҳар бир чорак учун иккитадан график ишларни бажарилиши тавсия этилади. Мазкур график ишлар мурakkablik дарахсига караф, дафтарга ёки чизма қоғозга бажарилади. Иходий иш мазмунини ўкувчилар томонидан бажариладиган пойхалаш элеменларига оид топшириклар яка тартибда бажарилб, график иш мазмунига иходий ёндашиши, моделлар ясаш, кўргазмали куроллар, плакатлар тайёрлаша ва бошқалар ишларни ўтишга харакат қилишади. Ўкувчиларни ўтишга харакат қилишади. Ўкувчиларни ўтишга харакат қилишади.

Ўзбекистон тасвирий санъатининг бунгун кундаги янги ўйналишларидан яратилаётган асарлардан (Б.Жалолов, Ж.Умарбеков, Л.Ибрагимов, А.Нур, А.Мирзо, А.Козокбоеv, Б.Исмоилов) кўйсий фойдаланиши ўйналишларини адекват идрок этишини осонлашиб. 5-синфда ўтилган портрет жанрига оид мағузулотларда ортирилган малакалр 6-синфа кетиб ўтилган ўтишади. Махаллий шароитдан келиб чиқиб, ўқитувчилар кўргазмали дарсларни ташкил этиши учун ўкувчилар ёрдамида пўнак, таҳта, соғун ва бошқа ясалган деталлардан фойдаланиб, дарсни унумли ўтишга харакат қилишади. Ўкувчиларни ўтишади.

"Чизмачилик"дан шўъба йиғилишларидан тахминий мавзулар кўйидагилардан иборат:

1. Чизмачилик дарслиги билан ишшаш таърибасидан.

2. Конструкторлик кўхжатларининг (ГОСТ) ягона стандартларидаги янтича ўзгаришлар хақида.

3. Проекциялаш асосларини ўрганишнинг янги методлари.

4. Чизмаларни ўқишига ўрганиш методлари.

5. "Кесим ва кирқимлар" мавзусини ўрганишада дидактик виситалардан фойдаланиши.

6. Йиғизмаларини ўрганишни методлари.

7. Курниш ва меъморчиларни мавзумларидан милий маданиятилизмизнинг, айнаналаримизнинг акс этиши масалалари.

ТАСВИРИЙ САНЪАТ**1-4-синфлар**

2002-2003 ўкув йилида 1-синфда "Тасвирий санъат" дарслири Р.Хасанов томонидан

яратилган дарслик асосида олиб борилади. Бошлигинч синф ўкувчилари учун "Ўзингиз бўянг ва бахаринг", "Ўзингиз куринг ва ясанг", "Тасвирий санъат ва бадими межнат" каби албом кўринишидаги китобчалар ёрдамида хамда маҳаллий шароитдан келиб, ўқитувчилар томонидан яратилган кўргазмали куроллар, иллюстрациялар, оригинал бўймалар, техник воситалар ва халк усталарни яраттган сопол ўйинчоқлар ёрдамида кўргазмали килиб дарсликни яратиш тавсия этилади.

5. "Тасвирий санъат" дарслири да дидактик материалларни кўллашнинг ўзига хос хусусиятлари.

6. "Тасвирий санъат" таълимида янги педагогик технологияларни жорий этишининг ташкили асослари.

7. "Тасвирий санъат" дарслири да электрон дарсликлардан фойдаланиши.

МЕХНАТ ТАЪЛИМИ

Умумий ўрта таълим мактабларида меҳнат таълими фанини ўқитишнинг максади ўкувчиларда уларни Ватанга муҳаббат хамда ватанпаварлик руҳида тарбиялаш, асосан, амалдаги дастур асосида амалга оширилади. Жумладан: мазкур ўйналишдаги илфор, иш тажрибаларини ўрганишада оммалаштириши;

хизматда чакирилувчи ўкувчилар учун ҳарбий жисмоний тайёрлар, назарий, амалий машрутларни ташкил этиши;

2. Жисмоний тарбия дарсларни жараёнда миллий мағфура ва миллий истиқол оғосини ўкувчиларни ташкил этиши;

3. Жисмоний тарбия дарсларни самарали ўтишда хозирги замон таълаблари;

4. "Алломиши" ва "Барчиной"

4-7 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

Ўзбекистон тасвирий санъатининг бунгун кундаги янги ўйналишларидан яратилаётган асарлардан (Б.Жалолов, Ж.Умарбеков, Л.Ибрагимов, А.Нур, А.Мирзо, А.Козокбоеv, Б.Исмоилов) кўйсий фойдаланиши ўйналишларини ишлаб чиқиб, ўқитувчилар кўргазмали дарсларни ташкил этиши учун ўкувчилар ёрдамида пўнак, таҳта, соғун ва бошқа ясалган деталлардан фойдаланиб, дарсни унумли ўтишга харакат қилишади. Ўкувчиларни ўтишади.

5-7 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

Ўзбекистон тасвирий санъатининг бунгун кундаги янги ўйналишларидан яратилаётган асарлардан (Б.Жалолов, Ж.Умарбеков, Л.Ибрагимов, А.Нур, А.Мирзо, А.Козокбоеv, Б.Исмоилов) кўйсий фойдаланиши ўйналишларини ишлаб чиқиб, ўқитувчилар кўргазмали дарсларни ташкил этиши учун ўкувчилар ёрдамида пўнак, таҳта, соғун ва бошқа ясалган деталлардан фойдаланиб, дарсни унумли ўтишга харакат қилишади. Ўкувчиларни ўтишади.

8-9 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

10-11 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

12-13 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

14-15 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

16-17 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

18-19 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

20-21 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

22-23 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

24-25 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

26-27 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

28-29 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

30-31 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

32-33 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозими, бўйниш ва оқим вакиллари асарларининг рангли репродукцияларни ўкувчилар билан бирга таълиф этиши, уларнинг мояхитини, "тили"ни тушишни имкониятини беради.

34-35 синфлар

Ўтган ўкув йилида саноатдаги оқим ва ўйналишлар билан боғлиқ бўйлан материалларни ўтишда мурakkabliklар кузатиди. Яни ўкув йилида ўқитувчи шуларга ўтибор қаратиши лозим

ШОГИРДЛАРИМ КАМОЛИДАН ШОДЛАНАМАН

Хозир қайси ўқитувчи-нинг қандай ишлабтагани мактаб мониторинг хонасидаги унинг дарс ишланмалари, рефератлари, туман, вилоят фан олимпиадаларида, турли кўрик-танловларда маълум даражада кўрсаткичларга эришган ўқувчилари ҳақидаги маълумотлардан дарров билиб оласиз. Бу муаллим педагогик фаолиятидаги мухим, ўзига хос қирралар, муваффакиятлар мониторинги, мундарижаси, десак ҳам хато бўлмайди.

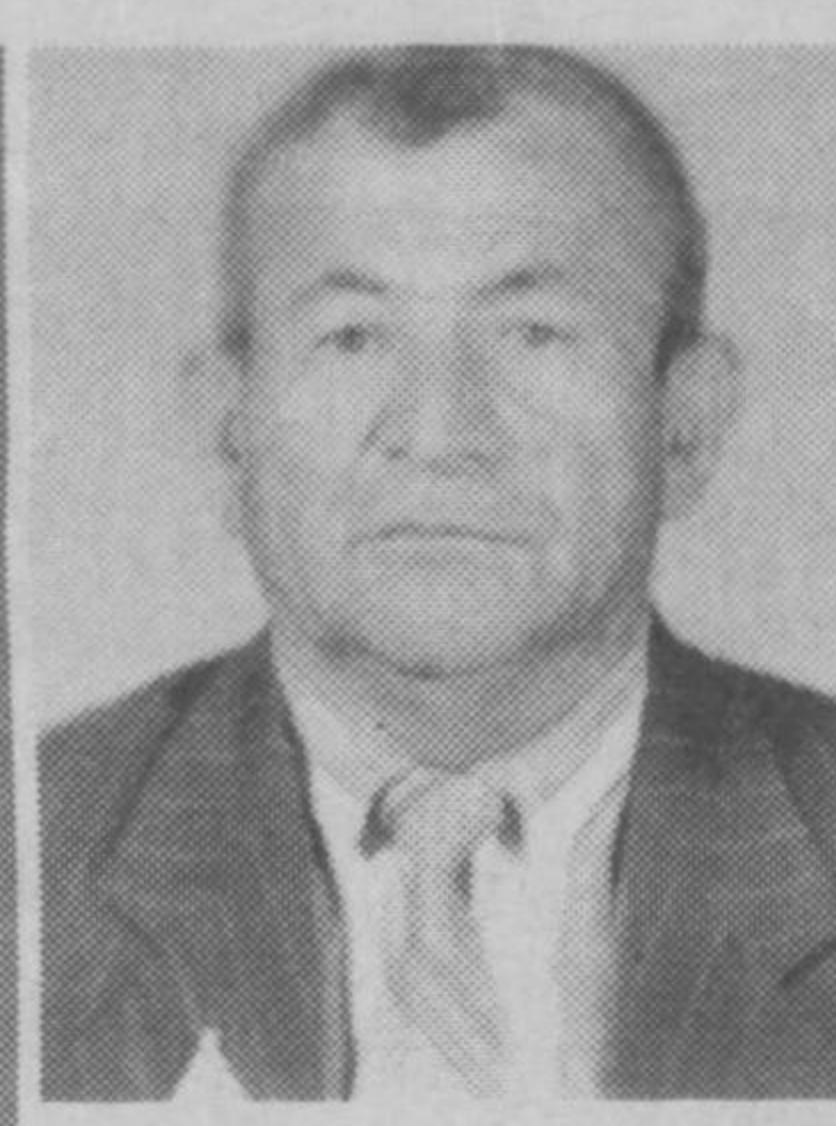
Сирасини айтганда, Андикон вилояти Избоскан туманидаги б-ихтисослашган мактаб-интернатнинг олий тоифали ўқитувчиси Шаҳобиддин Зайнобиддинов, мана, 30 йилдирки, ёш авлодга тълим-тарбия беруб келяпти. Ўқувчилар орасидан энг иктидорларини саралаш, уларни турли кўриктанловлар, фан олимпиадаларига тайёрлаб бориш, ўқитувчининг иш мундарижасига айланаб қолган. Муаллим ўқувчиларни ҳар қандай кўрик-танлов ёки фан олимпиадаларига асосан кўйи синфлардан бошлаб тайёрлайди. Қилинган самарали, машқатли меҳнатлар натижасиз қолмади. Унинг ўқувчилари ҳар ийли фан олимпиадаларида мұваффакиятли иштирок этиб, фахрли ўринни эгаллаб келишмокда.

Хусусан, унинг ўқувчisi Азамат Раҳимов дастлаб "Биз Президент фарзандларимиз" мавзусидаги иншолар танловида (туман, вилоят босқичида) I ўринни эгаллади. Яна бир ўқитувчи Дилором Махмудова "Эртаклар" конкурсида I ўринни олиб, вилоят босқичида фахрли ўринни эгаллади. Муаллим илфор тажрибаларини хам-каслари орасида янада кенгрек ўргатиш мақсадида "Она тили дарсларида кичик педагогик тестлар-

дан фойдаланиш", "Адабиёт дарсида ўқувчилар билимини баҳолаш методикаси" каби методик қўлланмаларини чоп эттириди.

Муаллимнинг дарс ўтиш жараёнида ўзига хос яна бир томони бор. Ўқитувчи синфга кириб, тахминан тайёрлаб келган 20 та саволни бирма-бир ўқувчиларга ўзлон қиласи. Ўқувчилар савол-жавобларига тартиб билан қисқа ва лўнда жавоб беришади. Саволлар тугагач, ўқувчилар бир-бирига ишларини алмаштирадилар. Ўқитувчи томонидан тўғри жавоб ўқиласи. Ўқувчилар ишларини текширадилар. Натижага бир зумда маълум бўллади. Шу тариқа синфдаги ўқувчи баҳоланади. Дарснинг қолган қисми ўқувчиларнинг мустақил фикрларни нутқ қобилиятларини ўстиришга сарфланади. Мана шундай ибратли ишлар ва тажрибалар самараси ниҳоят ўз натижасини кўрсатди. 1999—2000 ўкувчи Азамат Раҳимов 11-синф ўқувчилари ўртасида 76 балл тўплаб, ўтказилган фан олимпиадасининг республика босқичида 3-ўринни эгаллади ва голиблар қаторидан ўрин олди. Айни пайтда А. Раҳимов ЎзМУ ўзбек филологияси факультетида таҳсил олмоқда. Хуллас, Президентимиз Ислом Каримов: "Биз ўз истеъдодли, фидойи болаларимиз, фарзандларимизга билим ва касб чўққиларини забт этиш учун қанот бериши миз керак", деб тўғри таъкидлаганларидек, фидойи ўқитувчи, она тили ва адабиёт фани билимдони Ш. Зайнобиддинов ҳам келажаги буюк юртга билимдон, ўксак маънавиятли шахсларни тарбиялашдек эзгу ишларда истеъдодларга йўлчи юлдуз бўлмоқда.

**Кумрихон СУЛТОНОВА,
РТМ бosh методисти**

"Эшмиризда Самарқанд вилояти бўйича "Ма'рифат"нинг

махсус мухбири бўлиб фаолият кўрсатди. Эшмириз ака ўзининг асосий иш жойи Самарқанд шаҳридаги индустрисал педагогика техникумидаги ишлайтириб, айни пайтда вилоят худудидаги таълим муассасалари ҳаёти ҳақида турли ахборот ва мақолалар юборар, таҳририят

билан мунтазам алоқада бўларди.

Вақти-вақти блан вилоят мухбирларини таҳририятимизга таклиф қиласидик. Уларнинг

ХИСЛАТЛАРИ КЎП ЗДИ...

бир йил мобайнида ёритган турли жанрдаги чиқишилари таҳлил қилинар ва ҳисоботлари эшишилар, таклиф ва мулоҳазалари сўраларди. Бундай давраларда Эшмириз Маҳмудов ўз фикрини очиқ-оидин ва дадил изҳор қиласи, газетанинг

Чироқчи туманидаги Кулчия қишлоғида туғилиб, умрими таълим-тарбия ривожи йўлида сарфлаган Эргаш Очиловнинг болалик дамлари қаҳатчиликка, мушкул ҳаёт даврига тўғри келди. Тумандаги 56-мактабда ўқитувчи бўлиб ишлайтириб Э. Очилов 1938 йилда кўнгиллилар қатори хизмат сафарига йўл олиб, она қишлоғига қайтаётган чоғи қўққисдан бошланган уруш хизматини яна давом эттиришга мажбур қилди. У жанг майдонида кўрсатган

түшди. Шу сабаб аҳволи нисбатан паст кўрсаткичли Чияли жамоа ширкат хўжалигидағи 51-мактабда мураббий. Жар қишлоғига қарашли 9-мактабда директор бўлиб ишлай бошлади. Бу даврларда эса ундаги қатор ижобий хислатлар қўл келди. Тиниб-тинчи мас жангчи педагог Фаллачи қишлоғида янги мактаб очиш ташаббуси билан таъкидига тегиши ташкилотларга елиб-юргурди. Ниҳоят, қишлоқ марказида чиройли

Xotira

УСТОЗ ХОТИРАСИ

мардлиги туфайли оддий аскарликдан катта лейтенант, офицерлик дарасигача кўтарилиди. Ана шу жасорати сабаб бир неча орденлар соҳиби бўлди. Урушда уч марта ярадор бўлган, Э. Очилов 2-гурӯх ногирони бўлиб қайтиди. Ва Уйшун қишлоғидаги 30-ўрта мактабда оддий ўқитувчикликдан мактаб директори лавозимига кўтарилиди. Унинг талабчанлик, ташкилотчилик хислатлари туман ҳалқ таълими эътиборига

мактаб қад ростлади. Унга Э. Очилов раҳбар бўлиб, ёшларни маърифат шуъласи билан бойитишида тинимизз ҳаракат қилди.

Умрини зиё тарқатишига сарф қилган Э. Очиловнинг шу йўлдаги фаолиёти шоғирдлари хотириасидан ўчмагай. Бугун ана шу фидойи ўқитувчининг муқаддас ёди қалбимизда мангу порлав турибди.

**Хилола
ТУРСУНОВА,
Эшмурод
ХЎЖАМОВ**

ЮРАКНИ ЗАБТ ЭТИШ

тунда ҳовли атрофини, боғларни айланиб, баҳор ҳавосидан тўйиб-тўйиб нафас олади-да, чуқур ҳаёлларга чўмид кетади, ёшлиги, болалиги ёдига тушади. Энди у кунлар қайтиб келмайди, келмасин ҳам.

10-синфи тугаллаган ёш йигит Худойберган Самарқанд шахридаги Горький номли ўқитувчилар тайёрлаш икки йиллик институти-нинг ўзбек тили ва адабиёти бўлимида таҳсил олганини қониқиши билан эслайди. Профессор Улуг Турсунов, А. Сулеймонов, Фаниев сингари олимлар-устозлари эди. Самарқанд давлат дорилфуниннинг филология факультетидаги талабаларлик йиллари ҳам эсида. Кейинчалик илмий изланишларга кўмилиш, хаётнинг турли хил кувонч ва ташвишлари Худой-

берган домлани тоблади,

Жиззахга бир олам кувонч билан қайтиган ёш олим кўп ўтмай доцентлик унвонига эришиди. Бу орада у "Турк калтатой ва унинг этимологияси", "Ўзбек тили турк калтатой шевасининг фонетикаси" номли монография ва 50 дан ортиқ илмий мақолалар ўзлон қилди.

Устоз оиласида меҳрибон ота. Фарзандларининг ҳаммаси олий маълумотли ўқитувчи. Чунки домла уларни ҳам ўз ортидан эргаштириди, педагоглар сулоласини ташкил қилди. Унинг энг ёмон кўргани ёлғончилик, бекорчилик, талабаларни алдаш, ваъдага вафо қиласи.

Ўзбекистон Ҳалқ маорифи аълочиси, профессор Худойберган Жўраев ҳар куни

яна ҳам мазмундор чиқиши учун ўзининг жўяли тақлифларини тўкиб соларди.

Эшмириз Маҳмудов Кўшработ туманинг машҳур ҳалқ оқини Эргаш Жуман булбул ўғли таваллуд топган худуднинг фарзанди эди. У туғилган қишлоқ "Тоз" деб аталар ва эли Эшмириз аканинг номини ҳурмат-эҳтиром билан тилга оларди.

Меҳрибон ва очиқкўнгил, ҳамкашибимиз дўст ва бирордар инсон, ғамхўр ва талабчан устоз, фарзандлари камоли учун қайгурувчан ота — Эшмириз Маҳмудовнинг ёрқин сиймоси қалбларимизда доимий сақланади. У кишининг охиратлари обод бўлишини Оллоҳдан тилаб,

"МА'РИФАТ"ЧИЛАР

ҚАЛБДА СИЙМОСИ ҚОЛДИ...

XX аср бошларида мамлакатимизда маърифатпарварлик гоялари ривожлана бошлади. Бу давр ўксак билимли, ватанига, ҳалқига садоқатли, унинг келажаги ҳақида қайгурадиган, ҳар бир ёш авлодни маърифатли қилишга интилган зиёлilarни юзага чиқарди. Шу даврда вояга етган Рашид Қодиров ҳам болалитиданоқ илмга чанқоқ, зеҳнли ва қобилиятли эканлиги билан бошқалардан ажralиб турарди. У даставал Урта Осиё топографик техникумидаги, сўнгра эса Урта Осиё Давлат университетининг кимё факультетида таҳсил олди. Уқиши аյло баҳоларга таъмлабан талабани иқтидорли талаба сифатида кафедрада ишга олиб қолиши. Тез орада у кафедрада илмий ишни химоя қилишга мұваффақ бўлди ва кимё фанлари номзоди унвонига эга бўлди. Уша пайтда уруш бошланиб, ёш олим Ватан ҳимоясига отланди.

Атоқли олим бутун умрини кимё фаннинг ривожига, педагогик фаолиятта баҳшида этди. 1948 йилдан бошлаб то 1988 йилга қадар, яъни 40 йил мобайнида у Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика университетининг кимё ғафедраси мудири лавозимида хизмат қилди. Шу давр мобайнида талабаларга маърузалар ўқиш билан бир қаторда укур ва услубий лабораториялар ташкил этди, аспиранторлар, илмий тадқиқчилашларга ишлага раҳбарлик қилди.

Рашид Қодиров раҳбарлигидаги Узбекистон ер ости заҳираларида мавжуд бўлган сийрак ва тарқоқ металлар буйича илмий тадқиқотлар олиб борилди. Илмий изла-

жонажон институтига йўл олар экан, байрон тилли набираси Турсунойни эркалаб бағрига босади. Уларсиз ҳаётнинг қизиги йўқ, деб бўлади. Ана Турсуной буғун ҳам унинг кучогида жажхи қўлларини ёзиб, кўкка талпинаяпти. Билмадик, у келажақда ким бўларкин? Балки бобоси каби олим бўлар, балки шифокор ёки шоира...

Ниҳоят, Ҳудойберган Жўраев улкан илм даргоҳи — Абдулла Қодирий номидаги Жиззах давлат педагогика институти дарвозасидан кирад экан, атрофини талаба ёшлар ўраб олишади:

— Домла, курс ишим тайёр!

— Домла, диплом ишимни кўриб берсангиз!..

— Сиздан миннатдорман, домлажон, ишимни яхши баҳолабисиз!

Бир домланинг шунча юракни забт эта олганлиги кишида ҳайрат уйғотади.

**Иброҳим ДОНИШ,
Жиззах вилояти**

SHE'RLARIDA O'ZINI BEKITMAYDI

Ulug' olmon shoiri va dramaturgi Bertold Brext (1898-1956) fabrika direktorining o'g'li edi. Yaxshi bilim oldi. Bilimi yaxshilikka xizmat qildi.

16 yoshida I jahon urushini ko'rdi, harbiy kasalxonada sanitari-askar bo'lib xizmat qildi. Urush nimaligini, dunyonni erta anglatdi. Odamlar orasidagi farqni erta tushundi. Imperialistik-bosqinchilik urushi insonni chumoli o'rnida ham ko'rmasligi, o'lsa o'ligini ham qushxonaga o'xshash jangga solishga tayyorligini ko'rib, shu haqda "O'lik askar haqida afsona" asarini yozib, uni kuyga soldi va gitarada qo'shiq qilib

aytib, butun Olmoniyaga tanildi. 24 yoshida "Dolg'a", "Tungi nog'oralar", "Shaharlar changalzorida" kabi sahna asarlari yozib, nemis ijtimoiy hayotining eng dolzarb muammolarini o'rtaga qo'ydi. "Uch tiyinlik opera" asari sahnalashtirilganda, ko'z ko'rib, qulqosh eshitmagan muvaffaqiyat qozondi.

Lekin Brext she'riy asarlari, qo'shiqqa aylangan she'rlari bilan har bir xonadonga kirib bordi.

Brext she'rlarida o'zini bekitmaydi. Uhamisha she'rlari bilan xalq ko'zini ochishga intiladi. Ayniqsa, fashistlar

hokimiyyat tepeasiga kelgandan keyingi siyosat Brextni tinch qo'ymaydi. Fashistlar Brext she'rlaridagi ramziy haqiqatlarni ko'radilar va uni kechirolmaydilar.

Unga har xil yo'llar bilan hujum qilaveradilar. Chunonchi, yuqorida tilga olingan, bundan o'n besh yigirma yil oldin yozilgan "O'lik askar haqida afsonasi uchun uni millatning or-nomusini haqorat qilganlikda ayblab Olmoniyadan chiqarib yuboradilar.

Brextning o'n besh yillik hayoti muhojirlikda — Avstriya, Daniya, Fransiya, Finlandiya, Amerika kabi mamlakatlarda

o'tadi. 50 yoshida Germaniyaga qaytadi.

Brext she'rlarida inson dardi, inson yashayotgan dunyo va inson masalasi kuylanadi. Insonlar o'rtasidagi bidadlik orqali kelajakka ishonch tuyg'ulari ifodalanadi. Insonning insonga yordam bera olishi inson uchun najot yo'li ekanligi shoir dunyoqarashining markazida turadi. Brext hayotni sevishni, bor-borlig'icha sevishni o'rgatadi. Tinchlik va yashashning qadriga yetishni o'rgatadi. San'atni, vatanni sevishdan saboq beradi.

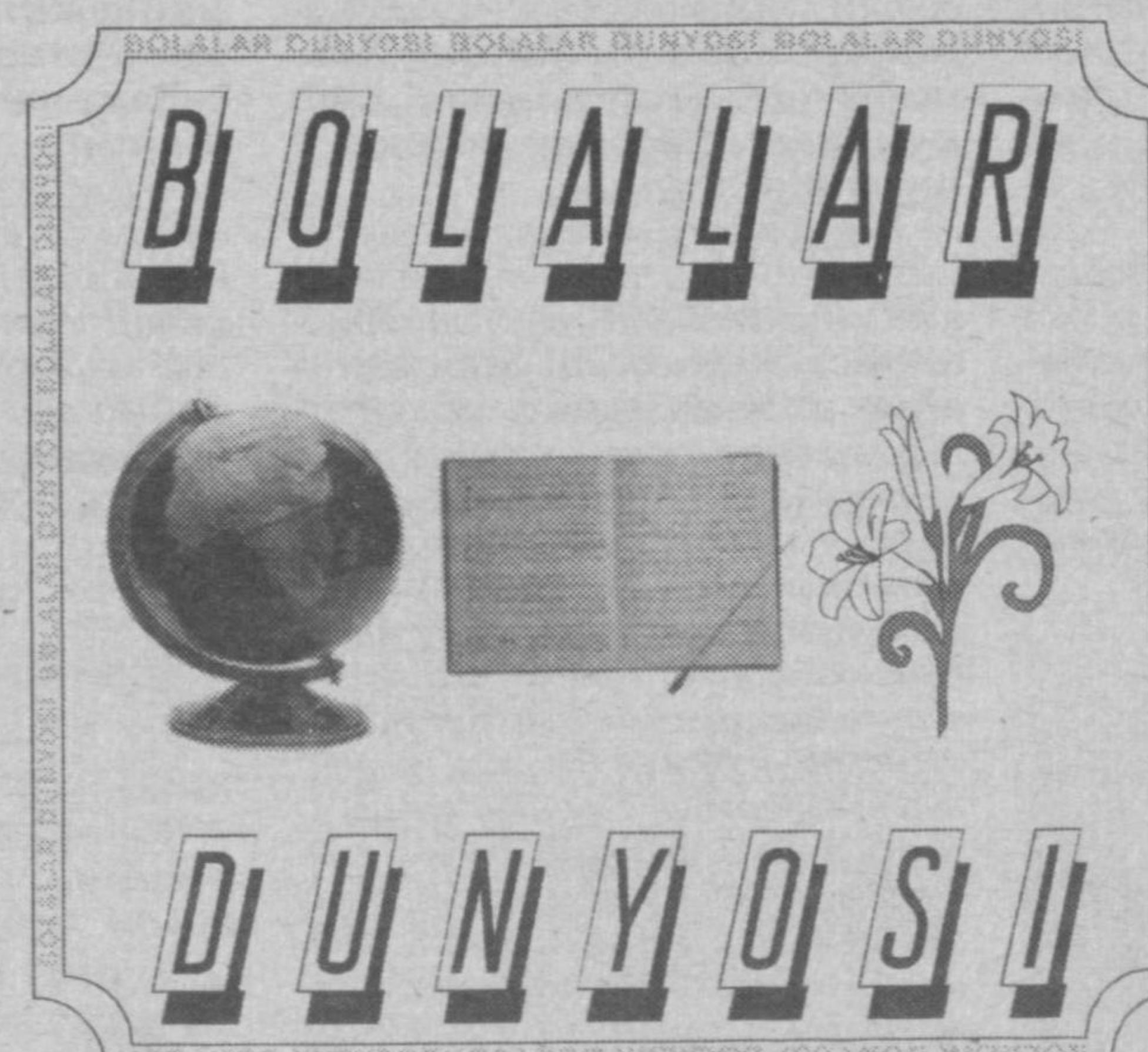
Miraziz A'ZAM

BAHOR TO'G'RISIDA

Neft, temir va ammiakka ochofatday yopirilmasimizdan ancha ilgari har yili daraxtlarning gurkirab o'sadigan, tiyiqsiz shodiyona paytlari bo'lardi. Uzaygan kunduzlar, tiniqlashgan osmon, toza havo, muqarrar yaqinlashgan bahor — hammasi hammamizning yodimizda. Endi bu fasl to'g'risida hamon kitoblardan o'qiyimiz. Ammo ko'pdan beri shaharlarimiz ustidan suzib o'tmadni qushlarning shonli karvonlari. Faqat vagonlarning derazasidan yo'lovchilar birdan payqab qolar bahorni. Uni ko'z-ko'z qilar tekisliklar burungiday ochiqlik bilan. Allaqachon katta tepalikda esa, bamisol bo'ronlar guvvullayotganday. Ammo bu bo'ron emas, faqatgina antennalarga urilmoqda shabada.

MENI YOT ELLARGA HAYDASHGANDA...

Allaqachon she'rimda oldingi urushning askari ruhini poymol qilganishman, meni yot ellarga haydashganda gap shunda deb yozdi shoshqaloq gazetlar. Chindan, o'sha urush tugashidan bir yil oldin O'sha paytning davlat tuzumi o'z mag'lubiyatini orqaroqqa surish uchun chollaru o'n yetti yoshlilar qatori uch marta o'q yegan majruhlarni ham qaytadan urushga tashlaganida men bir she'rimda, o'ldirilgan askarning qabrdan qanday kovlab olingani, bu paytda qotillar, g'irt yolg'onchilar shodiyona qiyqirib turgani, bir to'da soqchilar askarni qanday mudofaaning oldingi qatoriga oborib qo'yishgani — shularning barini tasvirlagan edim. Endi, yangi jahon qirg'iniga kirisharkan, bu gal jinoyatni ko'proq qilmoq uchun o'ldirishar menga o'xshaganlarni yo jinoi maqsadlarini ochib qo'ygan odam sifatida oldindan haydab chiqarishar.

KO'KSINGDAGI TOG'NI...

Ko'ksingdag'i tog'ni tekislab ketishdi. Qalbing vodiysini ko'mib tashlashdi. Qulay yo'l o'tkazishdi ustingdan.

ZARANG DARAXTIGA ERTALABKI MUROJAAT

1

Bilasizmi, zarang, men sizdan kechirim so'rashim kerak. Men o'tgan tun, bo'ron guvillab, hech u الخلود olmadim. Derazadan, sizning mast maymunday chayqalib turganiningizni ko'rdim va bu fikrimni bildirdim.

2

Bugun yalang'och shoxlaringizda yaltirab turipti sariq quyosh. Ora-sira so'nggi yoshlaringiz to'kilmoxda, zarang. Nimalarga qodirligingiz endi Sizga ma'lum. Umringizning eng ayovsiz jangidan omon chiqdingiz. Kalxatlar zo'r qiziqish bilan aylanishdi boshingizda. Endi aniq bilaman: egilsa ham sinmaydigan sabotingiz tufayli bugun tongdan qad rostlab mag'rur turibsiz.

3
Sizni ko'rib, bir narsani aniq tushundim:
O'tgan tundagiday bo'ron zug'umida
baland-balad harbiy binolar aro
qomatni shu qadar baland tutish, zarang,
ko'rinib turipti, chakana ish emas.

BOG' SUG'ORISH

Bog'ni sug'orish kerak,
ko'klarga orom bermoq uchun!
Changagan daraxtlarni sug'orish kerak.
Suvni ayama,
butalarni yodingdan chiqarma, mevasiz
daraxtlarni ham,
unutma ezilganlarni, ko'zi ochlarni.
Gullar orasiga tigilgan pechaklarni ham unutma,
ular ham suv ichishni xohlaydilar. Faqat yangi
maysalarni, faqat quyosha qovjiragan o'tlarni
sug'orib kifoyalana:
qaqrangan, yalang'och tuproqqa orom ber.

AGARDA TOSH YERGA TUSHAMAN DESA...

Sen havoga tosh otganingda yerga tushgim kelyapti, desa tosh — ishon unga.
Sen suvgaga sho'ng'imoqchi bo'lganida jiqla ho'l bo'lasan, desa suv — ishon unga.
Dugonang, oldingga kelgim kelyapti, deb agar xat yozsa — ishonma unga. Chunki bu masalada tabiat kuchlari qatnashmaydi.

YANGILIK QUVONCHI

Yangilik quvonchi! Yangi otgan tong!
Ko'mko'likni, go'yo, unutganingda yangi chiqqan maysa! Sen kutgan kitob,
yangi sahifalar va ulkan hayrat!
Shoshmasdan o'qigil, o'qilmay qolgan — qismi nozikligi ayon bo'lar tez!
O, betingdan oqib tushgan yangi ter,
bir hovuch yangi nam! Va yangi kiygan ko'ylaging salqini! O, muhabbatning
yangi boshlanishi! Hurkak nigohlar!
Ishga yangigina o'tirgan payting!
Sovugan motorga yoqilg'i quyish!
Pishangning yangitdan bir siltanishi!
Motorning yangitdan churillashi!
O'pkangga yangitdan so'rilgan tutun!
O, sening tug'ilishing,
yangi fikr!

Miraziz A'ZAM tarjimalari

ЛИЦЕЙ

Akademik litseylar hayotidan

—ТАРБИЯ ВА ИСТЕДОДНИ ТОБЛАШ МАСКАНИ

— Тошниёс ака, мамлакаттың тағымында тубдан ислохтоттарнан бошланғаннан ҳам беш йил бўлди. Ушбу ислохтоттар жараёни Сизнинг илм масканинг мисолида қандай намоён бўлмоқда?

— Дарҳақиқат, бундан беш йил муқаддам мамлакатимиз Олий Мажлиси IX сессиясида давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан бирі сифатида тағым масаси кун тартибига кўйилб, мамлакат парламентининг кенг муҳокамасидан сўнг ҳар томонлама мукаммал ишлаб чиқилган “Тағым тўғрисида”ги қонун ва Кадрлар тайёрлаш миллий дастури қабул қилинган эди. Бу хужжатларнинг қабул қилинши мамлакатимизда тағым тизимишнинг узлуксизлигини таъминлашга, янги турдаги тағым масасалари – академик лицейлар ва касб-хунар коллежарининг ташкил топишига асос солди. Ҳақиқатдан ҳам, сўнгги 4-5 йилда мамлакат тағым тизимишнинг муҳим бўғини хисобланган ўМКХТ тизимишга жуда катта маблаг сарфланиб, академик лицейлар ва касб-хунар коллежлари учун ажойиб, муҳташам ўкув бинолари қуриялти, улар энг сўнгги русламдаги замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланмоқдаки, буларнинг барчасини кўриб, ёшларимизнинг эртанги келажаги порлоқ бўлишига ишончи ҳосил қиласиз. Ушбу ислохтоттар натижаси ўларок, бизнинг Тошкент Молия институти қошидаги лицейимизга ҳам академик лицей мақоми берилди.

— Тажрибали педагог сифатида айтингчи, биз бугун ака-

Ларини такомиллаштиришдек

Пойтахтимиздаги Тошкент молия институти қошидаги Республика Молия лицейи фаолиятида ҳам борадаги ишларни амалга ошириш баробарида қатор ижобий натижаларга эришилмоқда. Бу ҳақда мухбirimizning мазкур лицей директори, иқтисод фанлари номзоди, доцент Тошниёс Ахмедов билан бўлган сұхбати эътиборингизга ҳавола қилинмоқда.

буоқ давлат бўлишига қатый ишонч туйғусини шакллантириш, ёшларни шу йўлдан дадил ва фидойилик билан хизмат қилишига даъват этиш каби тарбия сиёсатини амалга ошириш масалалари лицей маънавий фаолиятининг асосини ташкил этади. Шу мақсадда лицейимиз ўқувчилиги Президент асарлари асосида ташкил этилган маҳсус курслар мазмуни ва бошқа хуқуқий, психолошик, одоб-ахлоқ йўналишидағи машғулотларни күнт билан ўзлаштироқдалар. Бу борада ўкув курсларига мос ва ўйғун ҳолда кўплаб

молия кафедрасидан Л.Алиева, менжмент ва хуқуқ кафедрасидан доцент Ш.Тўлаганова, банк иши кафедрасидан профессор Э.Эгамов, жисмоний тарбия кафедрасидан Х.Абдуразоқов, Б.Аббосов каби устозларни айтиши мумкин.

Лицейимизда математика, информатика, инглиз тили, она тили ва адабиёти фанлари чуқураштирилган дастурлар асосида ўқитилида ва айнан ушбу фанлардан машғулотлар ҳар бир гурӯҳда иккига бўлиниб ташкиллаштирилади. Лицейнинг асоси базифаси – иқтисодиёт йўналишидағи олий тағым масасаларida ёки бошқа олийгоҳларнинг иқтисодиёт йўналишидағи факультетларда ўқышларини давом эттірмоки бўлган бўлажақ талабаларни тайёрлаш, уларнинг салоҳиятини кўтариши, бор истеъодини сайқаллаштиришдан изборатидир. Мана шу вазифага муваффакиятли ўқув режада математика ва инглиз тили фанларидан ҳафтасига 8 соат, она тили ва адабиёт фанига – 6 соат ажратилган бўлиб, ушбу фанлар бўйича машғулотларни салоҳиятини мутахассис олимлар, ўқитувчилик қасбининг содик фидойи эгалари олиб бормоқдалар. Бундан ташкири, ушбу чуқураштирилган фанлар бўйича лицейда қатор тадбирлар ҳам ўтказилиб турибди. Масалан, она тили ва адабиёт фанидан улуғ мутафаккир шоир Алишер Навоий таваллудига багишланган Навоийхонлик мушоириаси, соғ инглиз тилида гурухлардо билим-ринг интеллектуал ўйинлари, математикадан “Топқирлар ва зукколар” беллашувлари ҳар гал анъанавий турда ташкил қилинганди.

Шунингдек, бу фанлар бўйича тест саволлари мажмуди, оғзаки ва ёзма варианлар банки яратилиб, ўқувчиларнинг борадаги ўзлаштиришда ташкил этилган. Шу боис, биз тўғридан-тўғри мазкур институт илмий ҳамда педагогик салоҳиятидан тўлиқ фойдалана олиш имкониятига эгамиш. Мальумки, Молия институти Республикада ушбу йўналишидағи олий тағым масасалари ичида етакчи институт хисобланади. Лицейнинг бухгалтерия

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

амалий жиҳатдан маънавий ва маърифий, тарбиявий тадбирлар мунтазам равишида ўтказилиб келинмоқда.

— Лицейингизнинг ўзига хос хусусиятлари ҳақида тұхталсанғиз.

— Юқорида тақиғданланганидек, лицейимиз Тошкент Молия институти қошида ташкил этилган. Шу боис, биз тўғридан-тўғри мазкур институт илмий ҳамда педагогик салоҳиятидан тўлиқ фойдалана олиш имкониятига эгамиш. Мальумки, Молия институти Республикада ушбу йўналишидағи олий тағым масасалари ичида етакчи институт хисобланади. Лицейнинг бухгалтерия

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan doçentlar E. Mamatov, I. Xamdamov, T. Adirov, чет tili kafedrasidan M. Oripova, M. Xamidova, G. Kulmuhammedova, solik va

хисоби ва аудит таҳлили кафедрасида ушбу институтнинг бир неча

fan doktorlari, professörleri, ilmий tədqiqotlari olib boraётgan ёш olim-mutahassislerini biz bilan el-kama-elka mehnat қилишаётir. Bularlardan қatoriga institut matematika kafedrasidan

Бунинг боиси унга Франция Республикаси Миллий таълим вазирлигидан келган шошилинчнома. "Жаноб Сайд Раҳмонов, — дейилади Миллий таълим вазири Жак Ланг имзо чеккан мазкур хушабарда. — Бosh вазир жаноблари фармойишига биноан сизга "Палм академик" ордени берилганлиги мени бенихоя хурсанд этди. Ана шундай юксак орденга сазовор бўлишингиз муносабати билан сизга ўзимнинг энг самимий, соф, илиқ истакларим ва табригимни йўллайман. Француз фан ва маданиятини тарғиб қилиш борасидаги ҳиссангиши алоҳида эътироф этиш мен учун мароқлидир. Сизга билдираётган энг яхши, эзгу тилакларимни қабул қилинг".

Таъкидлаш жоизки, "Палм академик" ордени Франция фани ва маданиятини тарғиб қилишда катта хизмати сингаётган хорижий мамлакатлар фуқароларигагина бериладиган нуфузли мукофотидир.

Таълимда туб ислоҳот жарёнлари бошланган дастлабки йилларда тажрибали, тинимсиз изланувчан француз тили муаллими Сайд Раҳмонов ўзи мутахассис бўлган хорижий тилни чукур ўрганишга ихтисослашган мактаб очиш ташаббуси билан чиқди. Бу ташаббус Фиждувон туман ҳокимлиги, вилоят ва туман халқ таълими тизими раҳ-

барлари томонидан қўллаб-куватланиши, ҳайриҳоҳлиги туфайли Гаждумак қишлоғида ана шундай ўкув муассасаси ташкил топди. Ўтган давр мобайнида мазкур даргоҳ вилоятдаги энг пешқадам, фаолият шакл ва мазмунини жаҳон андозалари даражасига кўтариш йўлида муайян

кониятдан юз балл олиши кўпчиликни лол қолдирган эди. Ҳозирда бу истеъодод сохибаси Франциянинг Греноблъ шаҳридаги Стендаль университетида таҳсил олмоқда. Мактабнинг собиқ ўкувчиларини республика мизнинг нуфузли олийгоҳлари талабалари сафида ҳам

Францияга тўрт марта, Туркияга икки марта хизмат сафарига борди. Франциядаги таълим жараёнлари билан яқиндан танишиш, Анқарадаги Европа тил ўрганиш марказидаги мулоқотлар унинг мутахассис сифатидаги тасаввурлари янада бойиши, билим, кўникма ва маҳорати

ўкув масканимизга келганилиги, дарслер яратилишида ҳам элчиҳона ҳомийлик қилаётганилиги фикримнинг далилидир, — дейди Сайд Раҳмонов биз билан сұхбатда. Бундан ташқари мактаб-интернатимиз БДУ орқали 5-Жанубий Париж университети билан ҳамкорликни йўлга қўяёттир. Бироз аввал мазкур олий таълим муассасаси проректори Анита Берселени ҳоним мактабимиз билан яқиндан танишиб қайтганди. Бухорода бўлиб ўтгануниверсијада кунларида унинг ректори Харве Шапюазе жаноблари бошлигидаги бир гурух франциялик меҳмонлар ҳам ташриф буюришиди...

Таъкидлаш жоиз бўлса, таълимдаги туб ислоҳотлар, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури, тизим олдига кўйилаётган улкан режаларнинг рӯёби Сайд Раҳмонов сингари Жаҳон тиллари университети олимлари билан бир қаторда умумтаълим мактаблари учун "Француз тили дарслиги" муаллифлари гуруҳига киритилганлиги ҳам беъжиз эмас.

Алоҳида таъкидлаш керакки, ўкув ва техника қуроллари етказиб беришда, хорижий сафарларимизда Франция элчиҳонасининг амалий кўмаги катта бўлмоқда. Элчи жанобларининг бир неча бор

Жаҳонгир ИСМОИЛОВ,
"Маърифат"нинг маҳсус мухбири

"ПАЛМ АКАДЕМИК"

Фиждувон туманидаги 62-иктидорли болалар мактаб-интернати директори Сайд Раҳмоновга ҳамқишлоқлари, ҳамкаслари ва таниган-билган кишилар ана шундай дея мурожаат этишади

ютуқларга эришаётган таълим масканлари қаторидан жой олди. Ҳар иили мактаб-интернат ўқитувчилари вилоят ва республика фан олимпиадалари ғолиблари сафидан ўрин оладиган битирувчиларнинг олий ўкув юртларига кириш учун тест синовлари топшириш самарадорлиги бўйича юқори натижаларга эришадиган бўлди. Бундан беш йил муқаддам шударгоҳ битирувчиси Нозима Омонованинг француз тилидан республика билимдонлар баҳсида иштирок этиш ва биринчи марта юз балли им-

кўплаб учратишингиз мумкин...

Шўро замонида оддий қишлоқ ўқитувчисининг хорижий мамлакатга тажриба алмасиши учун бориши нари турсин, ҳатто саёҳатга йўл олишини ақл бовар қиласди. Бундай имконият ниҳоятда қамдан-кам кишиларга насиб этганилиги ва уларнинг ҳам қандан-қанча бюрократик чиғирик ҳамда тўсиқлардан ўтишига, бир қатор юқори идораларнинг кафолатини олишига тўғри келганлиги ҳеч кимга сир эмас. Истиқолол йилларида Сайд Раҳмонов

ошишида муҳим омил бўлди.

Сайд Раҳмоновнинг Зумрад Абдураширова, Ҳилола Юсупова, Манон Нишонов сингари Жаҳон тиллари университети олимлари билан бир қаторда умумтаълим мактаблари учун "Француз тили дарслиги" муаллифлари гуруҳига киритилганлиги ҳам беъжиз эмас.

— Алоҳида таъкидлаш керакки, ўкув ва техника қуроллари етказиб беришда, хорижий сафарларимизда Франция элчиҳонасининг амалий кўмаги катта бўлмоқда. Элчи жанобларининг бир неча бор

ШАҲАР МАРКАЗИДА ИСРОИЛ ТАНКЛАРИ

Иордан дарёсининг фарбий қирғонидаги Наблус шаҳрини бир неча ҳафтадан бўён ўраб турган Исройил танклари кечга шаҳар марказига кириб бордилар. Бунга эса кунни кечга Кудусдаги университетда амалга оширилган терор хуружи турткি бўлди. Шунингдек, Фазо секторидаги Рафаҳ шаҳрида ҳам исройиллар ҳарбий ҳараратларни жонлантириб юбордилар. Ҳар иккита шаҳарда юз берган тўқнашувлар вақтида эса бонафар фаластинлик ҳалок бўлди.

БАГДОД БМТНИ ТАКЛИФ ЭТМОҚДА

Ироқ раҳбарияти БМТ инспекторларини Багдодда музокара ўтказишига чақирганини мутахассислар инспекцияни тикалаш борасида кўйилган биринчи қадам дея баҳоламоқдалар. Ироқ ташкини сабаби 66 таълим мактаби оғизи Сабри Саддам Ҳусайн мавзумияти оммавий қирғин қуроллари ишлаб чиқардими ёки йўқми, шунни аниқлаш.

Гарчи, 1998 йил ҳалқаро инспекторлар Ироқдан чиқиб кетган бўлсаларда, БМТ уларни қайтадан мамлакатга киритмоқчи. Мақсад Саддам Ҳусайн мавзумияти оммавий қирғин қуроллари ишлаб чиқардими ёки йўқми, шунни аниқлаш.

УКРАИНАДА МОТАМ КУНИ

Украина Президенти Леонид Кучма 31 йуни Донецк шаҳридан конда юз берган фоҳеа сабаб 3 августни мамлакатда мотам куни деб ёълон қилди. Портлаш юз бериши боис, шу куни конда ишлаттган 20 киши ҳаётдан кўз юмган эди. Бугун Украина нинг бир неча шаҳарларида мархумларни дағи этиши маросими ўтказилиб, унда президент Кучманинг иштирок этиши кутилмоқда.

КАСПИЙ ДЕНГИЗИДА РУС АСКАРЛАРИ

Каспий денгизида Россия қуролли кучлари кенг миқёсли ҳарбий ўкув машқларини ўтказётган бўлиб, унда 60 дан ортиқ жанговар кема, 10 минг нафар ҳарбий, 30 та самолёт ва вертолёт иштирок этмоқда. Бу машғулот собиқ иттифоқ парчаланғандан сўнг русларнинг илк моротаба ўтказётган ҳарбий ўкувлари бўлиб, у 2 ҳафта давом этди.

ХИНДИСТОН БРИТАНИЯ САМОЛЁТЛАРИГА ҚИЗИҚМОҚДА

Хиндистон ҳукумати Буюк Британиядан 66 таълим мактаби оғизи Сабри Саддам Ҳусайн мавзумияти оммавий қирғин қуроллари ишлаб чиқардими ёки йўқми, шунни аниқлаш. Гарчи британ самолётларини Дехлига олиб келиш 10 йилдан бўён чўзилган бўлса, Чехия самолётларига қизиқсан ҳиндларни яқинда Тони Блэр Хиндистонга қилган ташрифи вақтида ўз ҳаво узоқларини олишига кўйирланган эди.

БОЗОРДАГИ ПОРТЛАШ

Афғонистоннинг Пактия вилояти Ургун аҳоли пунктидаги бозорда 1 киши патрул хизматини ўтказётган американлик аскарлар ўзи томон яқинлашаётган вақтда кўйлаги остига яширган портловчи моддани портлатиб юборди. Натижада АҚШ аскарларининг учнафари ҳалок бўлди. Шунингдек, мазкур вилоятнинг Покистон билан чегарадош Ангур Адда қишлоғида иттифоқ кучлари кетаётган автокалоннага номаълум кишиларнинг уюштирган ҳужумларида АҚШнинг 2 нафар аскари яраланди.

"ИНТЕРНЕТ" хабарлари асосида тайёрланди.

Енгил саноат йўналишидаги

КОЛЛЕЖ

2002-2003 ЎҚУВ ИЛИГА

"Кенг АССОРТИМЕНТдаги кийимлар моделери ва конструктори"
Мутахассислиги бўйича

1. 9-синфни битирган ўкувчиларни 3 йиллик қабул қилади.
2. 11-синфни битирган ўкувчиларни контракт асосида 1 йиллик ўкиш муддати билан қабул қилади.
3. Қисқа муддати билан қабул қилади (10 ойлик) пуллик гурухга хоҳловчилар (ёши чегараланмаган) қабул қилади.

Бизнинг манзилимиз;

Тошкент шаҳар Чехов кўчаси,

5 "А" уй "Қизил тонг" А.Ж қошида.

Мўлжал "Ойбек" метро

Авт; 60, 25, 2, 80, 3, 12.

Тролл; 5, 17, 10, 20.

Трам; 5, 2, 1, 25.

Тел; 56-78-83.

Душанба, 5

«Ўзбекистон» телеканали
6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
8.00-8.45 «Таҳлилнома».
8.45 ТВ маркет.
8.50 «Ўзбектефелим» намойиши: «Сузан ва чинни булмалар».
9.05 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
9.40 «Туртими хокими».
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР
10.05 «Оролга сайд». Бадий фильм.
11.30 Ўзбекистон телерадио-компанияси халқ, чолгулари оркестрининг концерти. Эзги тавтил кунларида «Болалар сайдераси».
12.05 1. «Санъат фунчлари». 2. «Олтин тох». Телевизион ўйин.
13.05 «Ватан мадд». 13.30 «Ошин». Телесериал.
14.10 «Обод уйда пок одамлар шайди».

14.35 Кундузги сеанс: «Есения». Бадий фильм. 1-кисм.

15.40 «Калб гавҳари». 16.00 «Тибийёт одимлари».
16.15, 17.05 ТВ клип.
16.25 «Кино оламида».

16.45 Ўзбекистон Республикаси мустакиллигининг 11 йилинига «Тараққиёт йўли».

17.15 «Киролидаги саргузашлар». Мультсерериал.

17.40 «Бу ажаб фасл». Телемахмалар.

18.10 «Мулк».

18.25 ТВ театр: «Ч».

19.30 «Ахборот» (рус тилида)

20.00 Оқшом эртаклари.

20.15 Биржа ва банк хабарлари.

20.30 «Ахборот».

21.05 Ўзбекистон халқ артистлари.

21.30 2002 йил - Карияларни кадрлаш йили. «Париси бор ўй».

21.50 «Спорт, спорт, спорт».

22.10 «Филипп Марлоу». Телесериал.

23.00 «Ахборот - дайжест».

«Ёшлар» телеканали

Профилактика муносабати билан душанба, 5 августи куни

«ЁШЛАР» телеканали кўрсатувлари соат 15.00 бошланади.

15.05 «Давр» ҳафта ичиди.

15.35 Музыкали лаҳзалар.

15.45 Автосалтанат.

16.00 «Фаройиб бола». Бадий фильм.

17.25 «Янги авлод» почтаси.

17.45 «Кундуз амакининг хикоялари». Мультсерериал.

18.00 «Озод элим - ойдин йўлум» кўрик - танлови:

Андижон вилоятине телерадио-компанияси тақдим этади.

18.30 Спорт хафтномаси.

18.45 Оқшом наволари.

18.55, 21.55 Иким.

19.00 Давр.

19.35 ТВ-анонс.

19.40 Кўнха оханглар.

19.50 Ёшлар овози.

20.10 Кишодаги тенгдозим.

20.30 Муҳаббат кўшиклари.

20.50 «Эсмеральда».

21.25 Жараён.

21.50 Олтин мерос.

22.00 Давр.

22.40 «Муҳаббат қаҳваси».

Телесериал.

23.05 «Ёшлар» телеканалида спорт: Интерфутбол. Танаффус пайтида -23.50 Давр.

«Тошкент» телеканали

17.20 ТТВда сериал: «Официна баридан чиқкан фирибгарлар».

47-кисм.

17.50, 19.10, 22.15 «Экспресс» телегазетаси.

18.10 «Болажонлар экрани». «Шарқи ва Жорх». 1-кисм.

18.30, 20.00, 21.15, 22.35 «Пойтахт». Ахборот дастури.

18.50 «Халқ саломатлиги йўлда».

19.30 «Авто-пенс».

19.50 «Камалак».

20.30 ТТВда сериал: «Изкувар Пуаро». «Тўртичи қаватдаги хонадон».

21.35 Хаёт сабоқлари: «Кирк тогоранинг кирк ногораси». Кўп кисмни видеофильм премьераси. 1-кисм.

23.00 Кинонигоҳ, «Фан-фан - муҳаббат атри».

«Халқаро» телеканал

РЖТ 6.30-8.00

16.05 «Вести».

16.20 «Озга бир». Шоу ўйин.

17.00 «Европъюс» янгиликлари.

РЖТ

17.15 «Ким миллионер бўлишини истайди?» Телеуин.

18.15 А. Пугачева, Р. Паулс, Ф. Киркоров, И. Крутой. Юрмаладаги мусика фестивалининг ёлилиш маросимида.

20.00 «Время».

ЎзТВ-IV

20.35 «Немис тўлкини».

20.55 «Нигоҳ».

21.15 «ТВ-4да мусика».

21.30 Кинематограф. «Бир стакан сув». Бадий фильм.

23.40 «Ахборот» (рус тилида)

Сешанба, 6

«Ўзбекистон» телеканали

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»

8.00-8.45 «Ахборот».

8.35, 17.55 ТВ маркет.

8.40 Газеталар шархи.

9.00 «Ўзбектефелим» намойиши: «Бор эканда, йўқ экан», «Жавоидарлар дунёси».

9.20 «Чодирхамол». Фольклор-этнографик ансамблиниң концерти.

9.40 «Рангин дунё».

10.00, 12.00, 14.00, 18.00 ЯНГИЛИКЛАР

10.05 «Мулк».

10.20 «Койилмаком жиноят».

Бадий фильм.

11.50, 13.50 ТВ клип.

12.05 «Париси бор ўй».

12.25, 14.25 ТВ анонс.

12.30 «Спорт, спорт, спорт».

12.45 Ш. Божеков. «Темир хотин». Андижон вилоятине тақдим этади.

13.25 Болалар учун: «Фламинго».

13.55 «Санъат баҳшида умр».

Т. Муродов.

13.25 «Ошинг».

14.10 «Остонаси тиллодан».

14.30 «Киролидаги саргузашлар». Мультсерериал.

15.05 «Мумтоз навалор».

15.55 «Есения». Бадий фильм. 2-кисм.

16.55 «Ватанимга хизмат қулеман».

18.10 «Баркамол авлод орзузи».

18.30 «Исон ва конун».

18.50 «Бир хуфт кўшик».

19.05 «Тағсилот».

19.30 «Ахборот» (рус тилида)

20.00 Оқшом эртаклари.

20.15 Биржа ва банк хабарлари.

20.30 «Ахборот».

21.05 Ўзбекистон халқ артистлари.

21.30 2002 йил - Карияларни кадрлаш йили. «Париси бор ўй».

21.50 «Спорт, спорт, спорт».

22.10 «Филипп Марлоу». Телесериал.

23.00 «Ахборот - дайжест».

23.20 Бокс бўйича халқаро турнир.

23.35 «Ахборот - дайжест».

«Ёшлар» телеканали

9.00 Давр.

9.15 «Янги авлод» почтаси.

9.35 «Кундуз амакининг хикоялари». Мультсерериал.

9.50 «Давр»-интервью.

10.05 Музыкали лаҳзалар.

10.15 «Эсмеральда».

10.45 Таъян.

11.10 Болалар экрани: «Пан Кляксанинг саргузашлари».

1-кисм.

12.30 Бегойим.

12.50 Жаҳон жуғрофияси.

13.40 Интерфутбол.

15.20 Ҳуқук ва бурч.

15.40 «Мехрибоним». Бадий фильм. 1-кисм.

17.00 «Янги авлод» студияси: «Дунё ва болалар».

17.20 «Кундуз амакининг хикоялари».

Мультсерериал.

17.35 «Чохимон».

18.00 «Ахорат».

18.20 Ватан манзаралари.

18.40 Оқшом наволари.

18.55, 21.55 Иким.

19.00 Давр.

19.35 «Давр»-интервью.

20.30 «Муҳаббат қаҳваси».

"Futbolimiz kelajagi"

ВИЛОЯТ ФОЛИБЛАРИ АНИҚЛАНМОҚДА

Ўзбек футболининг 90 йиллигига бағишлаб Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги, Давлат жисмоний тарбия ва спорт кўмитаси ҳамда Республика "Маҳалла" жамғармаси томонидан болалар ва ўсмирлар маҳалла жамоалари ўртасида ўтказилаётган "Футболимиз келажаги" турнири буғун қизгин паллага кирган бўлиб, секин-аста вилоят ва шаҳар

босқичи вакиллари аниқланмоқда. Жумладан, куни кечга Тошкент шаҳар босқичи голиби аниқланди. Шайхонтохур туманининг "Гулобод" ҳамда Мирзо Улуғбек туманининг "Оққўргон" маҳаллалари жамоаларининг 15-16 ёшли футбольчилари ўртасида кечган финал баҳси томошабинларда катта қизиқиш ўйғотди. Боиси шайхонтохурлик болалар рақибларидан анча маҳоратли эканликларини намой-

ёшлар пешқадамлик учун ўзаро куч синашдилар. 14-16 ёшли спортчилар ўртасида Пахтазор маҳалласи жамоаси биринчи ўринин эгаллаган бўлса, 12-14 ёшлилар орасида Кунчиқар маҳалласи ва 9-11 ёшлилар ўртасида Чўлкувар маҳалласи вакиллари голиб деб топилдилар. Миллионлар ўйини дея атальмиш футбол бўйича мазкур турнирнинг водийда ҳам вилоят босқичлари ниҳоясига етмоқда.

Жумладан, Андиконда бу борада 800 дан ошик маҳаллалар ўзаро куч синашдилар. 15-16 ёшли ўсмирлар ўртасида Кўкон шаҳрида бўлажак мамлакат финал босқичида вилоят шарафиди Андикон шаҳридаги 8-сон маҳалла фуқаролар йигинининг "Голиб" жамоаси химоя қиласидаги бўлса, 2 ва 3-уринлар Булкобоши туманининг "Нефтчи" ҳамда Хўжаобод туманининг "Хўжаобод" жамоалари насиб этди. 12-14 ёшлилар ўртасида кечган баҳсларда Андикон шаҳрининг "Мирпўстин" жамоаси биринчиликни кўлга киритди.

Жиззах вилоятида ҳам финал босқичига йўлланма олган жамоалар номи аниқланди. Гарчи, Фаллаорол, Пахтакор, Дўстлик, Зомин, Фориш туманлари вакиллари беллашувларда фаол иштирок этган бўлсалар да, лекин, Жиззах шаҳрилик ёшлар ўзларининг нималарга қодир эканликларини мухлислар олдида намойиш этдилар. Хуллас, 15-16 ёшли ўсмирлар ўртасида Жиззах шаҳрининг Иттифоқ маҳалласи жамоаси вилоят биринчиликни кўлга киритди.

Тошкент вилоятида ҳам Оққўргон тумани Уста Нормат маҳалласи жамоаси Янгийўл шаҳрининг Фарҳод маҳалласидан келган тенгқурлари билан финал баҳсида ўзаро куч синашдилар. Ва оққўргонликлар зафар кучдилар. Учинчи ўринни эса Чирчик шаҳрининг Ишонч маҳалласи банд этди. Дарвоқе, 12-14 ёшли ўсмирлар ўртасида ҳам Оққўргон туманининг Ўзбекистон маҳалласи футбол жамоаси вилоят голиби деб тан олинди.

Бугун давлатимиз олиб бораётган сиёсатнинг асосий жиҳатларидан бири соғлом авлодни шакллантиришга қаратилиб, жамият ҳаётида қатор амалий ишлар қилинаётганлиги қувонарли ҳол, албатта. Биргина, шаҳар ва қишлоқларимизда қурилаётган спорт иншоатлари ёки оммавий, катта аудиторияни ўзида қамраган "Умид ниҳоллари", "Баркамол авлод", "Универсиада" мусобақалари фикримиз исботи бўла олади. Зоро, бизда бу борада қилинаётган ишларни қўшни мамлакат одамлари ҳам ҳавас қилаётганликлари кишида фарҳ ҳиссини ўйғотади. Ҳукуматимизнинг

амизниг 5 нафари Ўзбекистон "Ёшлик" кўнгилли спорт жамияти аъзолари бўлиб, улар 3 та олтин ва 3 та кумуш медал соҳиби бўлди. Силтаб кўтариш баҳсида биринчи, даст кўтариша эса иккинчи ўринни ҳамюртимиз Нурилло Тоғаев эгаллаб, 2 кураш якунига кўра ҳам яна битта олтин медал олишга муваффак бўлди. Андиконлик Абдураҳим Аҳмаджонов VI, Республика касб-хунар коллежи ўқувчилари Ҳамид Маликов VII, Фолиб Ибатов фахрли IV ўринни эгаллаган бўлсалар, мазкур коллежнинг яна бир ўқувчиси Фурқат Сайдов 1та

ЁШ ВАКИЛЛАРИМИЗНИНГ КАТТА ФАЛАБАЛАРИ

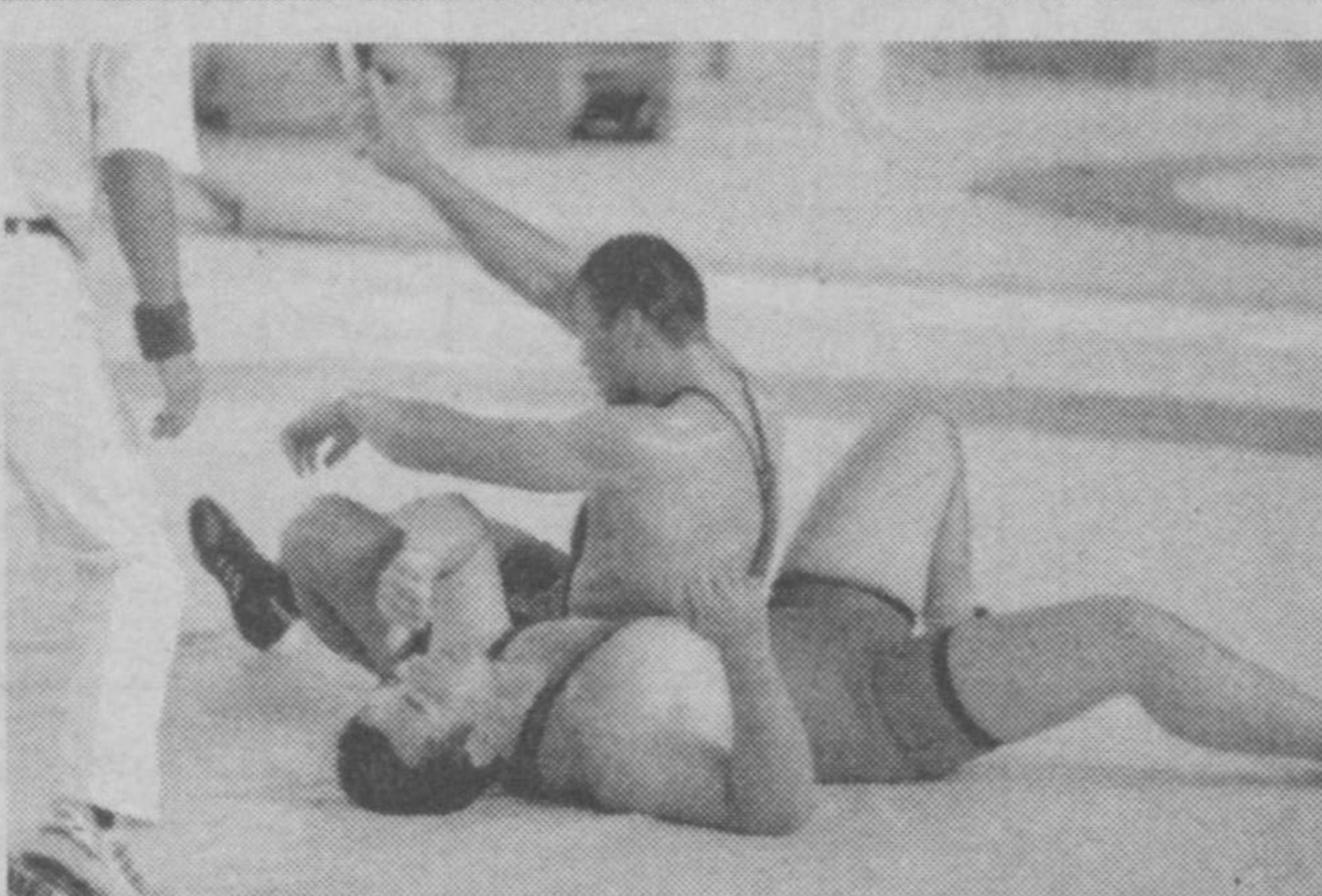
сайъ-ҳаракатлари бугунданоқ ўз самарасини бермоқдаки, бу зафарлар, бу фалабалар мустақил диёrimизнинг жаҳон ҳамжамиятида янада кенгроқ мавқега эга бўлиши учун хизмат қилиши шубҳасиз. Зоро, яқинда Тайланддинг Паттай шаҳрида 1987 йилда туғилган ва ундан ёшроқ ўсмирлар ўртасида оғир атлетика бўйича ўтказилган IV Осиё биринчилиги ҳам мамлакатимиз терма жамоаси учун омадли кечди. Тўқиз нафар спортчидан иборат терма жамо-

олтин ва 1 та кумуш медал ҳамда 2 кураш якунига кўра ҳам яна битта кумуш медални соҳиби бўлди. Умумжамоа ҳисобида ҳам терма жамоамиз 4 та олтин, 5 та кумуш ва 4 та бронза медалларни қўлга киритиб, фахрли 1-ўринни эгалладилар.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсалак, биргина мана шу 15 ёшли фарзандларимизнинг ютуқлари ҳам юртимиз равнақи учун хизмат қилар экан, биз катталар уларга бўлган эътиборимизни янада оширгомизиз керак.

Кўриб турганингиздек шоҳсупанинг юкори побоноси менга насиб этди. Албатта, ҳозиргача кўлга киритган ютуқларимда ва келгуси фаолиятимда Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббий Эдем Абдураимов, мамлакатимиз терма жамоаси мураббийи Комил Фатхуллин, Рустам Кудратов ва Ислом Парвизийларнинг хиссалари бекиёс. Бундан кейин ҳам ўзимнинг спорт фаолиятимда мен уларга таяниб иш юритаман. Буғун Ўзбекистон чемпионлигини кўлга киритган мен каби спортчилар сентябр ойида Москвада ўтказилажак Жаҳон чемпионати ва октябр ойида Жанубий Кореяда бўладиган Осиё чемпионатида мамлакатимиз шарафини ҳимоя қиласидилар. Энди мана шу иккى нуфузи ҳалқаро мусобақага жиддий тайёргарлик кўришим керак, — дейди Жаҳонгир.

Мамлакат терма жамоаси бош мураббийи Комил Фатхуллин эса, етакчи спортчиларимиздан Баҳодир Курбонов, Алексей Чегловак кабилар жароҳатлари туфайли мамлакат чемпионатини ўтказиб юборганликларини ачиниш билан изоҳлади. Ҳозирги август ойида эса терма жамоамиз Жаҳонгир.

УЛАР ЖАҲОН ЧЕМПИОНАТИГА БОРАДИЛАР

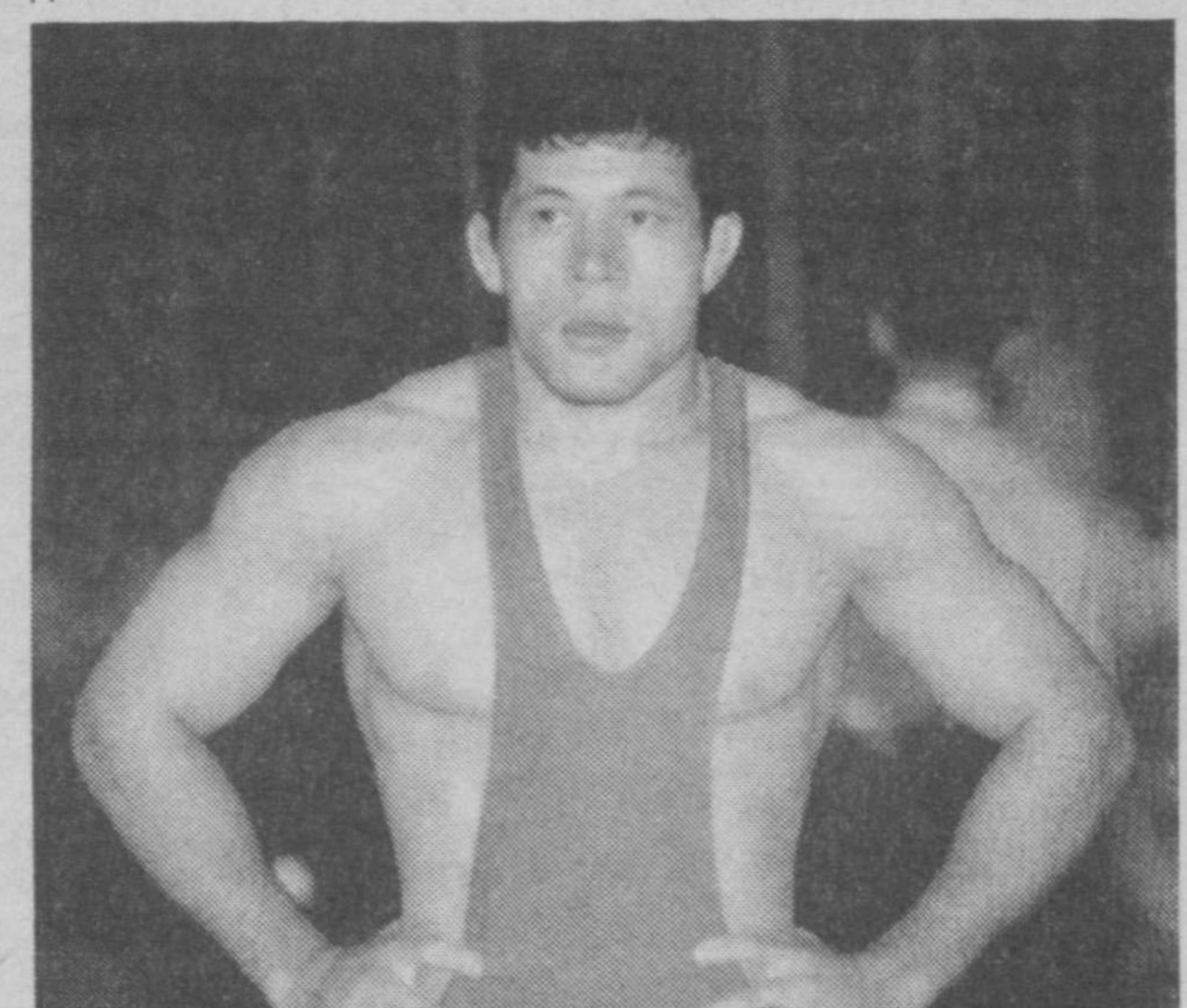
Куни кечга Марказий ҳарбий спорт клубида юонон-рум кураши бўйича Ўзбекистон чемпионати бўлиб ўтди. Мамлакатимиздан етишиб чиқсан Жаҳон ва Осиё чемпионлари иштирокида ўтказилган бу нуфузли баҳсада 90 га яқин курашчиларимиз 7 та вазн тоифасида беллашдилар. Оғирлиги 55 килограмгача бўлган полвонлар баҳсининг финал босқичида Дмитрий Коршунов рақиби Ислом Шодмонов устидан соғалабани кўлга киритган бўлса, 60 килограммилар ўртасида кечган беллашув анчагина муросасиз ва шов-шувга сабаб бўлди. Боиси, ўтган йили ўз вазн тоифасида жаҳон чемпионлигини кўлга киритган тошкентлик Дилшод Орипов рақиби Осиё чемпиони Аслиддин Худойбердиевга имконияти бой бериб кўйди. 66 килограмм вазн тоифасида Зафар Фофуров голиб деб топилди. Шунингдек, 74 килограммгача бўлган полвонларнинг ҳам финал босқичи қизиқарли кечди. Чунки ўзининг айнан мана шу рақиби Руслан Бектияевни бир неча марта енга олмаган қаршилик Жаҳонгир Турдиев бу сафарги мусобақа олдидан мураббийлари кўмагида ўз устида кўп бор ишлабаглиги учун зафар кучди.

Бундан ташқари Руслан Акчурин (84 кг), Фарҳод Умаров (96кг), Рудольф Кобозев (120 кг) лар мусобақа голиби деб топилдилар.

Биз эса имкониятдан фойдаланиб, Жаҳонгир Турдиев (суратда) билан сухбатлашишга муваффак бўлдик. Эндиғина 20 баҳорни қаршилаган Жаҳонгир бу йил Қарши давлат университетининг физкультура факультетини тамомлади.

— Мен Руслан Бектияевни ўзим учун анчагина жиддий рақиб ҳисоблайман. Боиси, авваллари унинг устидан фалаба қозона олмаган эдим. Бу сафар менга омад кулиб бокди.

Кореяда бўладиган йирик ҳалқаро турнирда иштирок этишади.

Саҳифа материалларини Камолиддин Алиохунов тайёрлади.

БОКСЧИЛАРИМИЗ МУСОБАҚАГА ТАЙЁРЛАНМОҚДАЛАР

Андиқон бокс мактабининг иккى вакили Сиднейдаги ҳалқаро олимпия ўйинлари чемпиони Муҳаммадқодир Абдуллаев ва Руслан Чагаев ҳамда "нокаутчи боксчи" номини олган яна бир ҳамюртимиз Қувонбек Тайганбоевлар

айни кунларда қизгин тайёргарлик кўрмокдалар. Боиси, улар 10 август куни АҚШнинг Лас-Вегас шаҳридаги "Медисон Сквер Гарден" спорти саройида професионал бокс бўйича навбатдаги рейтинг жангларини ўтказадилар.

Бор эканда, йўқ экан, Жек деган бир бола бор экан. Бир куни Жек бахтни излаб йўлга тушибди. Йўлда унинг олдидан бир мушук чиқиби.

— Салом Жек, қаерга кетаяпсан? — дебди мушук.

— Ўз бахтни излаб кетаяпман, — жавоб қилибди Жек.

— Сен билан борсам майлим?

— Майли, агар хоҳласанг, юравер.

Жек ва мушук йўл юришда давом этишибди. Бир пайт олдиларидан кучук чиқиби.

— Салом Жек, қаерга кетаяпсан?

— Ўз бахтни излаб кетаяпман.

— Мен ҳам борсам майлим?

— Майли, юравер.

Шундай қилиб Жек, мушук ва кучук бирга йўл юришда давом этишибди. Унча узоқ юришмаган экан, сигирни учратишебди.

— Салом Жек, — дебди сигир, — қаерга кетаяпсан?

— Ўз бахтни излаб кетаяпман.

— Мен ҳам борсам майлим?

— Майли, юр.

Жек, мушук, кучук ва сигир бироз йўл юришгач, эчкини учратишебди.

— Салом Жек, қаерга кетаяпсан, — сўрабди эчки.

— Ўз бахтни излаб кетаяпман, — дебди Жек.

— Мен ҳам борсам майлим?

— Майли, агар хоҳласанг...

Шундай қилиб улар йўл юришда да-

ЖЕК ВА УНИНГ ДЎСЛАРИ

ИНГЛИЗ
ХАЛК ЭРПАГИ

вом этишибди. Олдиларидан хўрз чиқиби.

— Салом Жек, қаерга кетаяпсан?

— Ўз бахтни излаб кетаяпман.

— Мен ҳам борсам майлим?

— Албатта.

Хуллас, улар йўл юришда давом этишибди. Йўл юришса ҳам мўл юришибди. Корону тушибди. Бироқ улар тунагани жой топа олишибди. Ниҳоят аллақандай бир уйга келиб қолишибди. Жек дўстларига: мен деразадан қарай-чи, сизлар овоз чиқармай туринглар, деб тайнинлабди. Биласизми, Жек уй ичидан нимани кўрибди: бир нечта одам стол атрофидан уймалашиб пул санашаётган экан.

— Ўгрилар экан! — дебди Жек дўстларига. — Биласизларми, нима қиласиз? Мен “Бошладик” дейишими билан жонжаҳдларинг билан шовқин кўтарасизлар, биз уларни кўркитамиз.

Бироз ўтиб Жек: “Бошладик!” дейиши билан мушук “миёв-миёв”лабди, кучук “воов!”лабди, сигир бўлса “мўйӯ, мўйӯ”лабди, эчки эса “меее, меме-е-е”лаб маърашига тушибди. Хўрз “кук-у-руқ” дей қичкирибди. Улар жўр бўлиб шунақа вахимали шовқин солишибди, юраклари ёрилгудай кўрқан ўрилар тумтарақай қочиб қолишибди.

Жек ва унинг дўстлари уйга киришибди. Мушук мазза қилиб ухлаш учун тебранма курсини эгаллабди. Кучук эса столнинг тагига кириб олибди, эчки зинада, сигир бўлса салқингина ертўлада туайдиган бўлибди. Хўрз томга жойлашибди. Жек эса чироқни ўчириб, каравотга чўзилибди. Уй ичи қоп-қорону экан, ҳаял ўтмай ҳамма ёқ жим-жит бўлибди. Ўгрилар уйларига қайтишга қарор қилишибди. Улар маслаҳатлашиб, ўгрилардан бирига уйга бориб, хабар олиб ке-

лишини буюришибди. Ўгри оёқ учда сезидирмасдан уйга кирибди. Бироқ тез орада қаттиқ кўрқанча, ҳаллослаб ортига қайтибди. “Мени уйга бошқа юборманглар! — дебди у. — У ер жуда кўрқинчли! Мен уйга кириб курсига ўтироқчи бўлгандим, бир қари кампир менга пайпок тўқийдиган симларини тикиб олди. /Бу қари кампир эмас, мушук эди!/ Кейин столга яқинлашиб, тагига қарадим, у ерда бир чол бор экан, оғимни омбури билан қисди. /Стол тагидаги омбури чол эмас, кучук эди!/ Бир пайт зинадан чиқа бошладим. Қари кампир таёқ билан мени уриб, пастга туширди. /Эй, аҳмоқ! Бу эчки эди-ку!/ Кейин ертўлага югуриб кирдим, бу ерда бир ўрмончи бор экан, болтаси билан бошимга солди. /Бу “болнами” сигир эди!/ Ҳаммасидан ҳам ёмони, — дебди ўгри, — томда экан. У ерда кўрқинчли кичкина қари киши ўтирган экан. У нукул: “Уни менга отинглар” деб қичкиради. /Аҳмоқ! Бу хўрз эди-ку!/ Мен буни сираям хоҳламасдим, шунинг учун уйдан қочиб чиқдим! Энди ҳеч қачон у ёққа қадамимни босмайман!”

Шундай қилиб, ўгрилар уйга бошқа қадам босишшибди. Жек ва унинг дўстлари уйда эмин-эркин, ҳамжиҳат бўлиб яшишибди.

Инглиз тилидан

Тошкент шаҳридаги
281-мактабнинг 8-синф ўқувчиси
Роҳила ОТАБОЕВА таржима килган.

Ватан манзаралари

ФАММАТИК ТОПИЧМОКЛАР

Мен кишилик олмоши,
Ўзим сонда кўплиқда
Хурматни билдираман,
Кўлласангиз бирликда?
(сиз)

Мен кўрсатиши олмоши,
Фикрга ишораман,
Тантанавор нутқда
Қай тарзда қўлланаман?
(шу-ушбу)

Оғзакида-манаву,
Ёзсак қандай ёзилар?
Ёзганда-ку — ана у,
Айтсак қандай айтилар?
(мана бу, анаву)

Кўз билан кўрламайсиз,
Кўл билан ушлолмайсиз.
Не экан деб ўйламанг
Отман сўз туркумидা.
(мавхум отлар)

Сарлавҳага мос фикр
Менда бир-бир қўйилар,
Мазмунан менда гаплар
Бир-бирига боғланар?
(Матн)

Гапга асос бўламан
Гапга мазмун бераман.
Тобеман мен эзага
Холга ҳоким бўламан.
(Кесим)

Турларим кўп бир талай
Пайт, ўрин, равиш, сабаб,
Ҳайрон бўлманг, нима деб
Мен, иккинчи дараҷали
бўлак.
(Хол)

Муқаддас
АБДУЖАББОРОВА,
Карши шаҳридаги
26-мактаб ўқитувчиси

Самарқанд вилоят ҳалқ таълими бошқармаси ва “Маърифатпарварлар” жамияти вилоят бўлими жамоаси “Маърифат” газетасини собиқ мухбари

Эшмирза МАХМУДОВНИНГ вафоти муносабати билан мархумнинг оила аъзоларига ҳамдадлик билдиради.

Самарқанд вилояти ҳалқ таълими бошқармаси, “Маърифатпарварлар” жамияти вилоят бўлими жамоаси ҳалқ таълими бошқармаси бошлиги ўринбосари Ш.Садиновга отаси

Нормурод САДИНОВНИНГ вафоти муносабати билан таъзия изҳор этади.

“JASMIN” SKANVORDI

Surxon-daryo, shahar	tentak lug'at ism	2 kishi-ning suhbatি	burgut	Kayxis-rav II	Zita va ...
Surxon-daryo, shahar	so'z turkumi	... olam" jumali			
tog' guli	otash	.Eshon-to'ra-veva			Qizlar ismi
muta-xassis	adovat, kek	qadimgi musiqa asbobi			3-shaxs birlik
katta xona	aktor ... Xo'-javay	Sharq kurash san'ati			Maysara sing-lisi
agl xim. element	hujayra bo'linish davri	ota (sheva)	estrada xonan-dasi	Qarshi futbol klubı	musiqa asbobi
tosh hakam Gali...	daryo, Vet-nam	un navi	xotin	to 'ti	oriyat, din...
...	... 2106	avta-...	gul		...hiy, ...von, ...nor
logiva	torli musiqa asbobi	shahar Rossiya uch	Gretsiya poytaxti	o'shal	tikuv-chilik anjomi
...	...	tabiiy hodisa		qanot	Odam.
park	"... to qmooq" ertak			yozuv turi	
...	davlat Afrika	davlat Afrika		gacha	

Tuzuvchi: Dilbar NORMURODOVA

Мирзо Улуғбек машинасозлик касб-хунар коллежи жамоаси шу коллеж педагог-муҳандис ўқитувчиси Кенес Бекбасовга онаси

Ўлбусин НУРМАҲАНОВНИНГ бевақт вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.

Ma'rifat

ТАССИС ЭТУВЧИЛАР:

Ўзбекистон Ҳалқ таълими вазирлиги,
Ўзбекистон Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги, Тайым ва фан ходимлари касаба ўюшмаси Марказий Кўмитаси.

Бош мұхаррір:
Халим САЙДОВ

Таҳрир ҳайъати: Йўлдош АҲМЕДОВ, Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БУРИБОЕВ (бош мұхаррір ўринбосари), Шукур ЖОНБОЕВ, Фахриддин КАРИМОВ (масъул котиб), Курбонбай МАТҚУРБОНОВ, Усмонали МУСАЕВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош мұхаррір ўринбосари), Ҳулкар ТҮЙМАНОВА, Нуран УСМОНОВ, Саъдулла ҲАҚИМОВ, Ўткир ҲОҶИМОВ

Газета Ўзбекистон Республикаси
Давлат Матбуот Кўмитасида № 20 рақам билан 12 июнь 1998 йил рўйхатга олинган.

ИНДЕКС: 149, 150. Г. 7-29. Тиражи 23789 Г. 1 2 3 4 5 6
Хажми 4 босма табоб, Оғсет усулида босилган, көғоз бичими А-3

Навбатин мұхаррір:
Ахмад ОТАБОЕВ,
Навбатчи:
Давронбек ТОЖИЛИЕВ.

«Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳтияти руҳсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент,
Матбуотчилар кўчаси, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР: маъсул котиб — 136-56-42, хатлар, мактабгача ва мактабдан ташқари таълим янгиликлари бўлими — 136-54-23, умумий ўрта таълим янгиликлари бўлими, касбга йўналтириш ва ўрта маҳсус таълим янгиликлари бўлими — 136-54-03, олий таълим янгиликлари бўлими, реклама ва тарғибот бўлими — 136-56-10.

Газета материаллари «Ma'rifat Madadkor» наприётида терилди. Рентим компьютерида Лилиц БИНАШЕВА ва Малоҳат ТОШНОВА саҳифалари.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акционерлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-үй.

Босингта топшириш вақти — 20.00.
Топширилди — 20.00.